

СТЕНОГРАМА
слухань на тему: "Формування стратегії захисту національних інтересів
України в частині протидії актам агресії, анексії Автономної Республіки Крим,
іншим злочинам Російської Федерації, спрямованими проти України"
від 15 квітня 2015 року

Веде засідання Голова Комітету у закордонних справах Г.М.ГОПКО

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні народні депутати, представники уряду! Дуже раді бачити сьогодні вас усіх в будинку Верховної Ради України. Сьогоднішні слухання Комітету у закордонних справах присвячені конкретному і дуже нагальному питанню, а саме, формуванню стратегії захисту національних інтересів України в частині протидії актам агресії, анексії Автономної Республіки Крим, іншим злочинам Російської Федерації, спрямованим проти України.

Перед Україною стоїть завдання домогтися юридичного визнання вчинених Росією агресій та інших міжнародних злочинів проти нашої держави. Минуло більше року від збройного нападу Росії на Україну. Понад рік минув від окупації Криму і початку організованих Росією бойових дій на Донбасі.

І нам дуже важливо домогтися, щоб ми змогли зробити так, щоб юридичне визнання стало ключовим елементом національно-правових та міжнародно-правових заходів протидії агресору. Це дозволить притягти країну-агресора до міжнародно-правової відповідальності, включно з відшкодуванням шкоди, завданої агресією і окупацією, а також посадових осіб Російської Федерації, винних у вчиненні агресії, до індивідуальної кримінальної відповідальності.

Для цього Україна має вжити цілий комплекс заходів. Серед іншого тут визначне місце займає саме юридична протидія, яка має здійснюватися узгоджено з іншими заходами військового, політичного, дипломатичного, економічного характеру як на національно-правовому так і на міжнародно-правовому рівнях.

Адже припинення агресії, забезпечення гарантій її непоновлення, матеріальне відшкодування, заподіяне в результаті скоєння шкоди, і є основною метою заходів, які мають застосовуватися Україною та іншими державами світу. І власне головною метою наших сьогоднішніх слухань є всебічне обговорення зазначеної проблематики з метою окреслення наших подальших кроків задля відшкодування збитків на користь нашої держави.

Насправді, колеги, з тих матеріалів, які були роздані вам сьогодні, ми можемо констатувати прикру річ. На жаль, за більше ніж рік часу з моменту російської агресії було зроблено дуже мало заходів зокрема Урядом України для того, щоб якимось забезпечити відшкодування збитків.

І тому ми хотіли сьогодні проговорити, що конкретно ми можемо зробити, яка стратегія України. Тому ми щиро вдячні всім, хто сьогодні прийшов для того, щоб спільно спланувати, що ми можемо зробити.

І хотілося б відразу, щоб не гаяти часу, перейти до розгляду першого питання порядку денного наших слухань яке звучить так: міжнародно-правове визнання факту скоєння Російською Федерацією агресії, анексії Автономної Республіки Крим, інших злочинів проти України.

І відразу скажу, що приємно, що тут є представники не лише Міністерства закордонних справ, Міністерства юстиції, але громадських організацій, рухів, які зараз докладають чимало зусиль для того, щоб допомогти і тимчасово переміщеним особам, і допомогти Україні активно захищати себе на міжнародній арені.

Тому перше слово надаю для виступу заступнику міністра закордонних справ Зеркаль Олені Володимирівні. І наступним виступатиме заступник міністра юстиції Янчук Антон Володимирович. І відрізу скажу, що наш комітет переніс ці слухання. Вони мали відбутися ще на минулому тижні. І ми очікували, що участь візьмуть міністри. І дуже прикро, що на такій важливій темі сьогодні тут немає представників міністрів. Але ми дуже сподіваємося, що продуктивність наших сьогодні обговорень, виллється в політичну волю і в наступні кроки, які Україна мала би вжити ще раніше.

Олена Володимирівна, вам перше слово.

ЗЕРКАЛЬ О.В. Дякую, Ганна Миколаївна.

Дійсно, Міністерство закордонних справ від самого початку агресії, незаконної окупації Криму та міста Севастополя разом з закордонними дипломатичними установами вживає всіх заходів з метою доведення до іноземних партнерів і громадськості правди про ситуацію в Україні і

дії Кремля щодо нашої держави. А також щодо незаконності минулорічного референдуму в Криму, на визнання самопроголошеної республіки Крим, неправомірності її входження до складу Російської Федерації, організаційну і матеріально-технічну, і фінансову підтримку Росії терористичних угруповань ДНР, ЛНР, безпосередньо участь підрозділів Збройних Сил Російської Федерації у конфлікті на Донбасі.

На всіх цих етапах роботи пріоритетні кроки зосереджувались на використанні потенціалу провідних, міжнародних, універсальних і регіональних організацій таких як ООН, ЮНЕСКО, ЄС, ОБСЄ, Рада Європи, НАТО. І в документах, які приймалися цими організаціями, всі висновки знайшли своє відображення, в тому числі і щодо ситуації, пов'язаної з агресією і незаконною окупацією Криму.

В рамках ООН та організацій, та установ системи ООН ключовим рішенням із зазначеного питання стала Резолюція від 27 березня минулого року "Територіальна цілісність України". Якою підтверджено територіальну цілісність України в межах міжнародно-визнаних кордонів і яка закликає всі держави утриматись від дій, спрямованих на порушення національної єдності чи зміни кордонів. За цю декларацію проголосували, резолюцію, більше ніж 100 країн.

У ході 28-ї сесії Ради з прав людини ООН 25 березня цього року було виголошено спільну заяву на підтримку України від імені 43-х держав-членів. В цій заяві прямо визнаються першопричини погіршення правозахисної ситуації в Україні, а саме, окупація і противоправна анексія Криму Росією, а також ворожі дії підтримуваних цією країною незаконних озброєних угруповань в Донецькій і Луганській областях. Чіткі сигнали щодо недопущення в безкарності винних у скоєнні злочинів проти людяності, вчинених від початку російської агресії проти України, містяться також у різних формах комунікацій для преси, Верховного комісара ООН з прав людини та очолюваного ним управління, а також регулярних доповідях моніторингової місії ООН з прав людини в Україні.

Крім того, питання щодо ситуації в Україні розглядалося більш ніж 30 разів на Раді безпеки ООН. В рамках ЮНЕСКО внесений Україною проект Резолюції "Моніторинг з боку ЮНЕСКО ситуації в Автономній Республіці Крим", в якому ця організація визнала незаконною анексію Криму Російською Федерацією. Він був прийнятий на двох сесіях виконавчої ради в квітні 2014 і в жовтні 2014 року. Наразі проходить 196-а сесія, де опрацьовується також резолюція аналогічного змісту.

В рамках Ради Європи першим документом з цього приводу стало ухвалення 26 лютого 2014 року рішення Комітету Міністрів, згідно з яким члени Ради Європи підтвердили свою відданість міжнародному праву, статуту ООН, статуту Ради Європи і зокрема, принципу мирного вирішення спорів, в повазі до територіальної цілісності, єдності і незалежності України.

Серед цілої низки документів Комітету Міністрів Ради Європи необхідно зазначити рішення від 30 квітня та 17 вересня минулого року, де держави-члени Ради Європи визнали і засудили факт скоєння Російською Федерацією агресії, незаконної окупації Криму, а також інші міжнародно-протиправні діяння проти України.

На рівні Парламентської Асамблеї Ради Європи вдалося забезпечити прийняття двох ключових документів з української тематики, як в рамках квітневої частини сесії 14-го року, так і під час січневої частини сесії 2015 року. Останнє чітко посилює список санкцій накладених на парламентську делегацію Ради Європи внаслідок анексії Росією Криму. Також вдалося забезпечити безпрецедентну єдність у позиції Європейського Союзу, з метою надання практичної допомоги нашій державі у контексті протидії російській агресії.

Протягом 14-го року та цього року Європейська Рада і Рада ЄС у закордонних справах та Європейський парламент ухвалили безпрецедентну кількість висновків та резолюцій на підтримку України. Зокрема, хочу звернути увагу присутніх на висновки Європейської Ради від 30 серпня 2014 року та від березня 2015 року і резолюцію парламенту європейського від 15 січня цього року в яких серед іншого прямо засуджуються факти зростаючої інфільтрації військових формувань та озброєння з території Російської Федерації до Східної України. Та наголошується на невизнанні незаконної анексії Криму, та міста Севастопіль Росією.

З перших днів агресії Росії НАТО та Парламентська асамблея НАТО зайняли дуже чітку і послідовну позицію. Це знайшло конкретне відображення в усіх публічних демаршах НАТО та Парламентської асамблеї НАТО. На сьогодні налічується понад 60 таких заяв. В черговий раз позиція НАТО була підтверджена під час засідання Ради євроатлантичного партнерства 21 березня цього року. Вона була скликана за ініціативою української сторони у зв'язку з роковинами початку агресії Російської Федерації проти України та анексії Криму.

Крім того, результатом роботи Міністерства закордонних справ також стали численні документи та резолюції Міжнародної організації Франкофонії, Конгресу місцевих регіональних влад Ради Європи, робочих та експертних органів Ради Європи, включаючи Венеціанську комісію, Консультативний комітет Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин, Комітет експертів Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, доповіді, публікації, заяви Комісара з прав людини і Генерального секретаря Ради Європи.

До того ж я хочу сказати, що Міністерство закордонних справ продовжує вживати заходів щодо притягнення Російської Федерації до міжнародно-правової відповідальності. Зокрема, ми провели і довели до відома РФ численні факти вчинення нею актів агресії проти України і запропонували вирішити наявний спір шляхом звернення до Міжнародного суду ООН або до ad hoc-арбітражу.

Також аналогічним чином було запропоновано Російській Федерації вирішити спір, пов'язаний з порушенням з боку Росії міжнародного гуманітарного права та зобов'язань Російської Федерації як держави-окупанта.

Крім того, Україна інформувала Російську Федерацію про численні порушення останньою своїх зобов'язань в рамках Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму та Конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації.

Нами було спрямовано на адресу Російської Федерації понад 20 дипломатичних нот, в яких викладалися факти порушення Російською Федерацією як норм Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму, так і Конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації. Перші раунди переговорів щодо тлумачення та застосування цих двох конвенцій були проведені 22 січня та 8 квітня цього року в Мінську.

Наразі ми продовжуємо вирішувати спори, які виникають по застосуванню цих конвенцій, і хочемо підкреслити, що це тільки початок, оскільки наступними кроками ми також вбачаємо для себе застосування можливих механізмів щодо Конвенції з морського права та інших міжнародних засобів захисту інтересів України. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олено Володимирівна.

Я просила би наступних співдоповідачів, оскільки наш секретаріат підготував матеріали, які ми роздали всім, які були надіслані від міністерств. Якщо можна у виступах більш уже практичні кроки не серед тої інформації, яка вже є роздана. От просто нам дуже хочеться, щоб ми вийшли на якісь практичні рекомендації, які мають стати результатом наших сьогоднішніх комітетських слухань.

Зараз передаю слово заступнику міністра юстиції Антону Володимировичу Янчуку.

ЯНЧУК А.В. Дякую.

Шановні учасники слухань! Підтримую висказане основним доповідачем з цього питання. Хочу додати, що визначення власне агресії воно сформульовано в міжнародному праві, а саме в Резолюції Генеральної асамблеї ООН від 14.12.1974 року. Статтею 1 цієї резолюції визначено, що "агресія є застосування озброєної сили державою проти суверенітету, територіальної недоторканності або політичної незалежності іншої держави. Або в інший спосіб, несумісний зі Статутом ООН".

В цьому контексті також варто додатково зазначити, що аналогічне визначення агресії міститься і в законодавстві України.

Як було зазначено численними рішеннями авторитетних міжнародних організацій визнано факти військової агресії Російської Федерації відносно України.

Я додатково хочу наголосити на деяких з них, які також мають неабияке значення в цьому питанні. Зокрема мова йде про Резолюцію Парламентської асамблеї Ради Європи від 9 квітня 2014 року, якою прямо рішуче засуджено російську збройну агресію та подальшу анексію Криму. А також Резолюцію Європейського парламенту від 16 квітня 14-го року, згідно з якою російська влада здійснила анексію українського півострова всупереч міжнародному праву.

Також варто відзначити рішення, прийняте на 23-й сесії Парламентської Асамблеї ОБСЄ у липні 14-го року, де було встановлено засудження, грубе та невинуватене порушення з боку Росії суверенітету та територіальної цілісності України. Відповідно з цього можна зробити висновок, що на міжнародному рівні існує ціла низка фактів визнання збройної агресії Російської Федерації відносно України у різних формах та проявах.

Додатково хочу зазначити, що в межах компетенції, в межах розподілу повноважень Міністерством юстиції, як це відомо, здійснюється супровід трьох міждержавних справ в Європейському суді з прав людини. Наразі нами закумульовано від силових відомств систематизовану величезну кількість доказів та фактів, які передані до Європейського суду з прав людини і знаходяться на опрацюванні. Процес цей не можна вважати дуже швидким але тим не менш ми розраховуємо на виключно позитивний результат. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую дуже.

Колеги, переходимо до обговорення. Дякую, Антон Володимирович. Наскільки зрозуміла, за рік три справи були ініційовані Міністерством юстиції. Ну, це ми перейдемо до третього питання, в нас якраз і будуть заходи, які необхідно вжити з метою юридичного оформлення матеріальних збитків і так далі.

Зараз по першому питанню нашого порядку денного запрошую до слова народного депутата Алексєєва Сергія Олеговича, а потім – представник громадської організації "Укрсвіфт". Я думаю, що ми будемо сьогодні вдало надавати слово і представникам громадськості, і народним депутатам, щоб була хороша дискусія.

Будь ласка, вам слово.

АЛЕКСЄЄВ С.О. Доброго дня, шановні колеги. Хочу вас повідомити, що на даний час на державному рівні не визначено головного координатора збору доказів у кримінальних справах вищих посадових осіб Російської Федерації та терористичних організацій ЛНР, ДНР, які чиняться на території України у зв'язку з розв'язанням агресивної війни.

З приводу цього 5 березня мною та рядом народних депутатів було зареєстровано проект Постанови Верховної Ради України про необхідність збору та систематизацію доказів агресії Російської Федерації на території України терористичними організаціями ДНР, ЛНР.

Про що ідеться мова. Створити слідчу оперативну групу на базі Генеральної прокуратури під керівництвом Генерального прокурора, яку необхідно, щоб очолив Головний військовий прокурор України. Порушити дві кримінальні справи за статтею 110 Кримінального кодексу "Посягання на територіальну цілісність і недоторканість України" і 437 статтею Кримінального кодексу "Планування, підготовка та ведення агресивної війни".

Це дозволить, ця кримінальна справа, дозволить систематизувати та зробити правильний відбір доказів агресії Російської Федерації та терористичних організацій на території України. В подальшому, у разі звернення України до Міжнародних судових інституцій, ці докази можуть бути використані, як правильно відібрані докази російської агресії на території України.

І прошу як результат комітетських слухань рекомендувати Верхній Раді проект цієї постанови включити найближчим часом до порядку денного Верховної Ради. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Власенко Юрій, громадська організація "УкрСВІФТ". Будь ласка.

Але колеги, дуже прошу дотримуватися, тому що... Сергій Олегович, мені здається, що ваші пропозиції, вони ближче відповідають пункту 4 нашого порядку денного.

АЛЕКСЄЄВ С.О. Я вибачаюсь, але мені необхідно на конституційну комісію, яка о третій годині почнеться.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо вам. Тоді ми...

МАТІОС А.В. Ганна Миколаївна, Головний військовий прокурор Матіос. Я кілька ремарок, уже з огляду на те, що народний депутат покидає наше засідання.

Ну, ремарка. Слідчо-оперативної групи у нашому кодексі, є нині діючому Кримінально-процесуальному, не передбачено, їх немає. Це рудимент радянської системи і старого кодексу. Такого поняття як суспільно слідчо-оперативна група немає, є тільки доручення слідчого для відповідних оперативних підрозділів відповідно до чинного законодавства, це перше.

Друге. В військовій прокуратурі підслідні виключно законом передбачено 35 складів злочинів, які віднесені до категорії "військової служби" і "вчинення військових злочинів". Проект постанови, якщо він і вноситься народним депутатом, було б доречно, я би просив надати до Генеральної прокуратури, щоб ми могли спільно опрацювати і узгодити з народним депутатом чи

з комітетом саму процедуру. Тому що гасло і його практичне втілення призведе до відсутності результату.

Що стосується документування оцих всіх положень, які озвучив народний депутат шановний, хочу сказати, що, на мій превеликий жаль, хочу я констатувати, що проблемами правоохоронного забезпечення документування злочинів по анексії окупованої території, а також анексії Криму опікується виключно тільки Генеральна прокуратура, яка створила управління Криму і прокуратуру Криму. У інших правоохоронних органів, Державної прикордонної служби, Служби безпеки, Міністерства внутрішніх справ немає жодного підрозділу, який би називався чи опікувався проблемами Криму. Тобто немає відділу, управління, департаменту МВС; немає відділу, управління, підрозділу любого Служби безпеки. Без документування засобами оперативно-розшукової діяльності, розвідувальної діяльності і таким іншим, передбаченої на території цілісної України, якою являється Крим, неможливо тільки з обмеженими повноваженнями прокуратури, які вже введені в дію, проводити будь-які перевірочні заходи або ініціативні в частині. Тому я просив би звернути увагу, а може прийняти якесь відповідне рішення комітетом про звернення до міністра внутрішніх справ і голови Служби безпеки про створення в штаті цих підрозділів відповідних оперативних структур, які би могли допомагати нам документувати ці злочини.

Ще хочу наголосити, що на всю армію, на всі військові формування і на всі проблеми, які є в зв'язку з проведенням АТО, в Україні всього є на всього 482 військових прокурори. Це при тій кількості дезертирів, військових злочинів і всіх подій, які відбуваються. Тому охопити неохоплюване буде дуже важко. Тому треба робити якісь практичні кроки, які би допомогли тій самій Генеральній прокуратурі адекватно і наступально проводити документування цих злочинів. Дякую.

АЛЕКСЄЄВ С.О. Дозвольте я відповім?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ми почули проблему відсутності фактично кадрів для документування злочинів. І потреба розширення в МВС і СБУ, так?

МАТІОС А.В. Кадрів достатньо. Відсутність оперативних підрозділів, які повинні займатися тією самою роботою, що і Генеральна прокуратура. Ні в МВС, ні у службі безпеки немає жодного підрозділу, який би назвався... А прокуратура немає оперативної функції всього-навсього.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми будемо записувати ці...

АЛЕКСЄЄВ С.О. Дозвольте. Дуже коротко. По-перше, створення слідчої оперативної групи передбачено статтею 10 Закону "Про прокуратуру". І вона може об'єднувати ці функції. По-друге, з приводу цієї постанови я консультувався з паном Шокіним, з Головним військовим прокурором. Проект цієї постанови був вичитаний паном Шокіним і рекомендований для прийняття. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, я думаю, що ми зрозуміли сьогодні одне. Наша ключова мета – знайти якесь рішення, яке принесе результат. Сергій Олегович, я думаю, що додаткові консультації якщо комітет наш, з правоохоронної діяльності вдосконалять текст постанови, який одразу прийде і принесе результат, то я думаю, це питання доопрацювання юристами з погодженням з Анатолієм Васильовичем. І можливо ще залучити СБУ для того, щоб фіналізувати цей текст і створити додаткові спецрозділи для документування фактів. Ми ж хочемо результат. Тому давайте, можливо, окремо зберемося і в результат тих слухань як цей варіант.

Будь ласка, Власенко Юрій, вам слово.

ВЛАСЕНКО Ю.М. Дякую дуже за надане слово. Я – Власенко Юрій, я є директором асоціації "УкрСВІФТ". Це асоціація українських банків, яка об'єднує фінансові установи, які працюють зі СВІФТом в Україні.

Я просто хотів сказати декілька слів, що СВІФТ як міжнародна організація, вона на сьогоднішній день переймається звичайно дуже відповідністю регулятивним нормам та боротьбою з тероризмом та відмиванням грошей. Звичайно, що СВІФТом було розроблено багато прикладного програмного забезпечення, яке допомагає робити це на практичному рівні. Тобто фактично банки

на сьогоднішній день мають змогу використовувати програмне забезпечення, яке дозволяє їм відслідковувати, скажімо, кошти, які пов'язані з тероризмом або з відмиванням грошей.

Проблема, з якою ми стикаємося на сьогоднішній день, полягає в тому, що СВІФТ буквально декілька тижнів тому, вони попросили, щоб ми обов'язково дали від нашої країни список терористів. Такі списки, ви знаєте, є у всіх країн. Є ООНівські списки, OFACівські списки і так далі. Ну, от є в принципі також і наші українські списки. Такий список можна зайти, наприклад, на сайті Служби фінансового моніторингу, вони у відкритому доступі.

От єдина проблема тільки з цим списком полягає в тому, що майже практично весь цей список складається з осіб, які належать до арабського світу. Тобто там всі особи – це, ну, араби, прізвища арабські і так діла. Тобто скоріше за все, це передрукований список Тому, звичайно, ну, нам просто дуже важко, працюючи з ... пояснювати їм як так трапляється, що от в нашій країні, яка, насправді, на сьогоднішній день має проблему, очевидно, з тероризмом і має проблеми з відмиванням грошей, вот в цьому списку фактично, ну, нема осіб, які б практично могли би бути з цим пов'язані. Тому фактично якби програмне забезпечення є, от, але списків як таких нема. Тому, звичайно, якби ця система в ця цілому не працює. Звичайно, було б непогано, якщо би, ну, у нас в нашій країні, дійсно хто займається цими питаннями, вони більше уваги приділили цьому і щоб наша позиція, вона якби виглядала дійсно серйозно, тому що на сьогоднішній день якби, ну, якщо ми дійсно хочемо боротися із тероризмом, то... і якщо дійсно в нас є терористи, я не знаю, можливо, їх і немає, тоді цей список дійсно справедливий. Тому хотіли б попросити вашої допомоги для того, щоб звернути увагу саме на це питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

В кого є до... зараз для обговорення першого питання? Будь ласка.

ЛОГВИНСЬКИЙ Г.В. Логвинський Юрій Володимирович, фракція "Народний фронт".

Я хотів би, ну, декілька зауважень з приводу того, що я почув. Бо основний аспект, який дійсно зроблений і за яким зараз робиться – зараз не порушувався. Перш за все, що стосується питання міжнародного правового захисту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це третій пункт порядку денного сьогоднішніх слухань.

Колеги, давайте рухатися по пунктах. Ми для цього спеціально розробляли порядок, перше, ніби як ввідний статус: що було зроблено МЗС, Мін'юст. Наступний пункт – це внутрішньо-правові процедури, юридичне визначення факту. Третій – це заходи, які необхідно вжити з метою юридичного оформлення на міжнародних, міжнародний аспект і так далі.

Пане, можливо, ви в третьому пункті?

ЛОГВИНСЬКИЙ Г.В. Ну, якщо я правильно розумію, другий пункт – це внутрішньо-правові процедури юридичного визнання факту.

_____. Ми ще не дійшли.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не дійшли, ми зараз на обговоренні розгляду першого питання. Якщо є рекомендації щодо першого як були, прозвучали від представників пана Анатолія Васильовича і так далі, якщо є?

ЛОГВИНСЬКИЙ Г.В. Давайте я потім тоді, вже комплексно виступлю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. В кого є ще?

_____. Я б хотіла задати питання перш за все представнику Міністерства юстиції України.

Я так і не почула, яким саме документом, або рішенням якого саме органу, було визнано оцю війну як агресію Російської Федерації? Ви назвали, я поясню питання, ви назвали документи, що були прийняті в ПАРЄ, але це не є міжнародним правовим визнанням – це такі косвенні документи. Чи було визнано на рівні такої міжнародної організації як ООН, чи було піднято Україною питання про це, на рівні такої міжнародної організації ООН, або в якомусь такому іншому рівні загальному міжнародному, визнання агресії Російською Федерацією держави Україна.

ЯНЧУК А.В. Дякую за ваше запитання. Дякую за те, що воно адресовано мені. Були наведені приклади рішень міжнародних організацій, мандат яких дозволяє приймати такі рішення, рішення, які сприймаються міжнародною спільнотою. Тому на наше переконання, ці рішення є такими, що дійсно визнають, встановлюють факт анексії, факт агресії Російської Федерації відносно України. Будь ласка, я готовий вислухати якісь зустрічні пропозиції і можливо передати слово колезі.

_____. Ну, перш за все, це дійсно в рамках ООН, це Резолюція Генеральної Асамблеї від 27 березня, яка чітко визначила територіальну цілісність України в межах міжнародно-визнаних кордонів і закликала всі держави утриматись від дій, спрямованих на порушення національної єдності і зміни кордонів. Крім того, документ, який визначає агресію – це дві резолюції Комітету Міністрів Ради Європи від 30 квітня та 17 вересня 2014 року, де держави-члени Ради Європи визнали і засудили факт скоєння Російською Федерацією агресії, незаконної окупації Криму, а також інші міжнародні протиправні дії проти України.

Цього недостатньо?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Ірина просила...
Світлана.

ЗАЛІЩУК С.П. Дозвольте, я уточню. Насправді, з точки зору міжнародного права, якщо я не помиляюся, всі ці органи, які ви назвали, справді, в їхніх документах йдеться про визнання актів агресії. Але ці органи є політичними, а не юрисдикційними. Тому по суті на сьогоднішній день єдиний суд, який може сказати, що це є агресія, це є Міжнародний суд ООН.

З юрисдикційної точки зору це не є... агресія не визнана на юридичному рівні, міжнародно-правовому сенсі цього... міжнародно-правовому сенсі.

_____. Вибачте, але я з вами не погоджусь. Оскільки для того, щоб Міжнародний суд ООН прийняв рішення, у нього має бути юрисдикція. А для цього держави -члени ООН мають визнавати юрисдикцію Міжнародного суду ООН з цього питання.

Історично так склалося, що Росія не визнає юрисдикцію Міжнародного суду ООН, окрім тих випадків, в яких вона прийняла конвенції з визнанням юрисдикції. Всього цих документів 8. Все решта можливо признання юрисдикції суду тільки на добровільних засадах. З цього приводу ми зверталися до Російської Федерації не однократно. Як я зазначила в своїй доповіді. На жаль, ми не отримали жодної відповіді з російської сторони. Остання нота щодо агресії була нами спрямована тиждень тому.

_____. Я з вами абсолютно погоджуюсь. Ви праві. Тим не менше, це не прибирає той факт, що всі органи, які ви назвали – і Парламентська асамблея ОБСЄ, і Парламентська асамблея Ради Європи, а також те, що Генеральна асамблея ООН визнала, це не є міжнародно-правовим актом, який визнає агресію проти України.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А, пане

_____. Ну перш за все, я хотів би підкреслити про те, що за скаргою до Європейського суду з прав людини було застосовано 39 Правило, тобто відповідно це попередня межа, яка виконується в порядку щодо рішення Європейського суду з прав людини, яким зобов'язала Російську Федерацію повернути війська з Криму. Тобто забезпечити дотримання норм конвенції щодо права. Відповідно за заявою Європейський суд з прав людини визнав надходження армії агресора, тобто Російської Федерації в Криму на той час саме.

Тому я думаю, що це нормативно-правовий документ, який встановлює певні дії. Це не агресія, але порушення норми конвенції. Дякую.

ЛУЦЕНКО І.С. У мене запитання з приводу 39 Правил. Наскільки я знаю, Україна подала в Європейський суд три заяви, так? По відношенню до якої з них було застосоване 39 Правило? Якщо можна, дайте відповідь.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Ірино, тоді ми плавно переходимо.

ЛУЦЕНКО І.С. Ну, чому? Ми зачепились, ну, дайте відповідь. Мені хотілося б почути від Міністерства юстиції відповідь. 39 правило було застосовано. В яку із справ з трьох? Було три справи. Є три справи. От, яких?

ЯНЧУК А.В. Можна я як радник міністра юстиції, голова експертної ради міністерства вам відповім? 39 Правило було застосовано за першою скаргою. Тобто є три скарги. Перша скарга, це загалом питання щодо анексії Криму, Донецька і Луганську. Вона пізніше була доповнена.

Друга справа, це питання щодо вкрадених дітей.

І третя справа стосується Хайсера Джемільова. І потім права кримськотатарського населення.

Саме за першою скаргою, яка була подана ще до референдуму в Криму, в той самий день, коли була подана скарга, в той самий день було отримане 39 Правило, яке надало певне зобов'язання. Якщо вам треба процитувати, зараз знайду і надам вам всю інформацію.

ЛУЦЕНКО І.С. Я зрозуміла. Тобто по першому, де в цілому, в загальному анексія Криму і ця ситуація. Що на це 39 Правило? Реакція Росії і подальша редакція наша? Бо реакція Росії зрозуміла. Ми бачимо всі. Подальша наша реакція? І подальша реакція суду на невиконання 39 правила?

ЯНЧУК А.В. Ми ще раз повертаємося щодо механізмів. Механізми загалом, крім Суду ООН, яким займається Міністерство закордонних справ, ми повинні розуміти, що в міжнародні інстанції, ми можемо позиватись тільки до тих міжнародних інстанцій, які ратифікували певну арбітражну оговорку або певний порядок спорів вирішення.

На даний час ми маємо тільки один документ – це Європейська Конвенція захисту прав людини, яку ратифікувала Росія та Україна, відповідно до якої ми маємо право позиватись до Європейського суду з прав людини.

Відповідно, що нам дало 39 Правило в даному випадку? З урахуванням того, що Росія не виконала вимоги, які були поставлені в Interior Majors of European Court ми маємо правову базу до всіх наступних позовів з позиції того, що Росія не виконала 39 Правило та не забезпечила відповідні права.

ЛУЦЕНКО І.С. Тому моє запитання і полягає: що Україна зробила після того, як Росія не виконала 39 Правило? Бо це єдиний суд, який визнає Росія, я розумію це. Суд, ну, Конвенція з прав людини, до якої приєдналась Росія, відповідно і наші позови, пов'язані з цим. То що ми подали після того, як Росія не виконала 39 Правило?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, я думаю, ми це зараз питання до міністра юстиції.. Ні, ні, ми хочемо якраз...

ЯНЧУК А.В. Ну, давайте я коротко відповім...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, давайте...

Я дуже перепрошую.

Юлія Володимирівна, у вас було запитання?

ЛЬОВОЧКІНА Ю.В. Да, я вибачаюсь. Давайте повернемо, я дуже поділяю позицію голови комітету і всіх, хто тут зібрався, в тому, що ми маємо дійти до якихось практичних висновків і якихось практичних рекомендацій, що нам ще треба зробити, щоб було правове визнання факту агресії. От з того, що було надано на мою відповідь і представником Міністерства юстиції, і представником Міністерства закордонних справ, я роблю висновок, що відбувається маніпуляція поняттями. Я зараз поясню.

Значить, фактично міжнародного правового визнання як юридичного факту агресії Російської Федерації проти України на даному етапі в жодному документі не існує. Ви цитуєте документ ООН, там ідеться про територіальну цілісність і про те, що її треба визнавати. Тобто коли ви цитуєте Рішення Кабінету Міністрів, це все стосується тільки агресії стосовно захвату Криму. Стосовно агресії на сході України жодного документу на даному етапі, окрім цих політичних

рішень, про які, як свою заслугу, розповідає нам Міністерство юстиції, не існує. І мені дуже прикро, що відбувається така маніпуляція. Це вже не перший раз відбувається з боку принаймні Міністерства юстиції.

Тому в мене запитання, щоб повернутися до практичного руслу. Що ви як представник Міністерства юстиції, як представник Міністерства закордонних справ, які мають захищати державні інтереси України, це єдина мета у вас має бути на даному етапі. Ще які ще кроки ви бачите для того, щоб відбулося міжнародно-правове визнання факту скоєння Російською Федерацією агресії проти території України не тільки в Криму, але і на сході України? Дякую.

ЗЕРКАЛЬ О.В. Ви знаєте, дуже добре говорити, коли ти сидиш на засіданні парламентських слухань і не спілкуєшся з Російською Федерацією принаймні на консультаціях, які відбуваються щодо застосування конвенції. Коли Російська Федерація в обличчя розповідає про геноцид російськомовного населення в Україні. Коли Російська Федерація не відповідає на дипломатичні ноты. А, коли відповідає, то намагається нав'язувати своє бачення у розвитку міжнародного права і застосування універсальної юрисдикції на території Луганської, Донецької області. Звичайно, ми би хотіли, щоб у нас була можливість притягнути Російську Федерацію до міжнародно-правової відповідальності в рамках Міжнародного суду ООН.

Але, на жаль, такої ситуації зараз немає. Ми продовжуємо здійснювати всі дипломатичні кроки можливі для притягнення Російської Федерації як держави-агресора до відповідальності. Створюємо для цього всю відповідно договірно-правову базу. І я особисто вірю, що відповідальність, вона не зворотна. І, що це відбудеться. І, що Росія як країна-агресор понесе відповідальність за це, і буде притягнена до відповідальності. Водночас, я розумію, що на це потрібно багато часу. Ми застосовуємо зараз всі можливі інструменти, які наявні на сьогодні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олена Володимирівна, може, вам потрібна допомога парламентарів, щоб підсилити, скажімо, вашу дипломатичну роботу в плані нових законодавчих актів, співпраці разом з присутніми тут ми зібрали правоохоронні органи, СБУ і так далі. Тобто мета наших комітетських слухань сьогодні: подумати, яких ще заходів ми спільно парламент, МЗС, уряд і так далі можуть вжити, аби ситуацію щодо визнання, міжнародно-правового визнання агресії на Сході відбувалося і щоб... Ми розуміємо, наскільки агресивно себе поведуть росіяни на різних перемовинах, але тим не менше ми теж маємо на випередження пропонувати такі ефективні кроки, які нам дадуть результат. Яка допомога потрібна?

ЗЕРКАЛЬ О.В. Ганна Миколаївна, ми завжди виходимо з того, що нам не треба робити різних кроків, пов'язаних з денонсацією договірно-правової бази, яка існує між Російською Федерацією і Україною, саме для того, щоб забезпечити повноту притягнення Росії як агресора до відповідальності з настанням всіх наслідків, які передбачено договірно-правовою базою, яка існує між Україною та Російською Федерацією.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую. Мені здається, наш комітет якраз і підтримав, ми не сприяли...

ЛУЦЕНКО І.С. Олена Володимирівна, ви не ображайтесь, бо ви так дуже... Чесне слово, ми жодним чином не хочемо вас образити і ні в чому там. Ми навпаки, повірте, так само переживаємо як ви.

Так от ваших останні три речення. "Ми робимо все і робимо всі дипломатичні там і кроки, пов'язані з Міністерством юстиції". Ну назвіть, от я не почула відповіді, чесно. Після 39-го правила ви сказали, що Росією неможливо говорити, з представниками, але ми здійснюємо всі кроки. Назвіть один, два, три кроки. Назвіть їх. Не з тим, щоб на ковер вас викликати, щоб нам спокійніше було, щоб ми розуміли – кроки здійснюються. Ну назвіть їх.

ЯНЧУК А.В. Дякую за ваше запитання. Я можу продовжити дискутувати на цю тему.

Заходи вживаються різні, від змістовних до найбільш простих. Найбільш простий – це одна з, умовно, директив Міністерства закордонних справ, що буквально при кожних міжнародних перемовинах, які стосуються питання чи може стосуватися питання захисту прав інтересів держави, у нас є певна директива щодо того, що ми маємо промовити і нас мають почути стосовно анексії Російською Федерацією частини території України, порушення суверенних прав України,

це найбільш такі прості базові речі. Більш ґрунтовні речі – це те, що фактично на кожному форумі, який має юрисдикцію розглядати вимоги проти Російської Федерації ми також передбачаємо заявлення вимог про відшкодування, заявлення позицій про те, що порушуються права, інтереси держави. Про те, що має місце анексія збройна, агресія.

Справа в тому, що не так багато в сіті форумів, які можуть розглядати вимоги проти Російської Федерації, яка десятиріччями вибудовувала політику захисту абсолютного, юрисдикційного. І наразі в Україні, хочу нагадати, передбачений абсолютний юрисдикційний імунітет для всіх інших держав, в тому числі і Російської Федерації.

Тому при розгляді цих питань парламентом я також прошу додатково звернути увагу на те, що законодавчі зміни до відповідного регулювання можуть піти на користь захисту прав та інтересів держави. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви можете підготувати пакет пропозицій цих законодавчих змін?

ЛУЦЕНКО І.С. Цей закон по-моєму вже... він є вже.

ЯНЧУК А.В. цей закон в порядку денному був.

ЛУЦЕНКО І.С. Да він в порядку денному.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Світлана Петрівна, останнє, і переходимо до другого пункту порядку денного.

ЗАЛІЩУК С.П. Шановні колеги, в мене питання. Я насамперед хочу сказати, що парламент, ми, як Комітет закордонних справ визнаємо величезну роль і Міністерства закордонних справ, Міністерства юстиції у боротьбі проти агресора.

Я думаю, що тут важко переоцінити, взагалі, роль дипломатії. Я хочу, щоб ми це просто сказали.

Водночас я маю питання. Скажіть, будь ласка, зараз в експертних колах обговорюється один з варіантів можливості – це звернення України щодо винесення Міжнародним судом ООН за зверненням Генеральної Асамблеї так званого консультативного висновку. Який, як відомо, він не має юридичної сили. Так? Ми це розуміємо. Але він дає підстави Україні та іншим державам застосовувати міжнародні правові механізми визнання Росію агресії та застосування, ну відповідних механізмів.

Чи розглядає Міністерство закордонних справ такий інструмент?

..... Розглядала і розглядає. Справа в тому, що для того, щоб звернутися до Міжнародного суду за так званими, треба спочатку сформулювати питання і питання має бути не часного характеру щодо агресії, чи ще до чогось, а загального характеру тлумачення і застосування міжнародного права.

Що стосується визнання окупації, визначення окупації чи анексії, то суд в своїх рішеннях приймав рішення щодо того, що є окупацією, що є анексією і по Палестині і що стосується референдуму по Косово, ми всі ці питання вивчали, ми вивчали як поставити питання, залучали до цього юридичних радників, вивчали, що ми отримаємо при постановці одного чи іншого питання. Наразі не існує розуміння того, що нам дасть це і наскільки кошти, які ми будемо витрачати на отримання цього, дадуть нам змогу потім реалізувати свої права.

Поки ми наполегливо ставимо перед Російською Федерацією питання щодо звернення, обопільного, до Міжнародного суду ООН щодо, наприклад, питання правомочності входження Криму до Російської Федерації або правомочності проведення референдуму так званого щодо самовизначення народу Криму. Водночас, це питання постає не один раз, не два рази, навіть на останніх консультаціях, які відбулися у нас з росіянами 8 квітня щодо застосування і тлумачення Конвенції щодо расової дискримінації, ми знову ж таки поставили питання перед Російською Федерацією щодо звернення до Міжнародного суду ООЕ. На жаль, це питання залишилося без відповіді.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олена Володимирівна.

Я пропоную трохи до Регламенту... Пане Антоне, ви хочете зараз поставити питання чи, можливо, вже в другому порядку денному? Воно якраз відповідатиме заходам...

_____. (Не чути)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ще по першому? Ну, тоді Антон перший піднімав руку.

ГЕРАЩЕНКО А.Ю. Я очень коротко хочу сказать свое мнение. Я хоть и не член Комитет по международным делам, узнал, что будет такое заседание решил поприсутствовать, поскольку был автором обращения Генеральному прокурору о привлечении к уголовной ответственности тех депутатов Крыма, которые, так сказать, голосовали за присоединение Крыма к Российской Федерации. Почему-то целый год понадобился и только третий Генпрокурор, чтобы этих людей привлечь к ответственности.

Я не слишком хорошо знаю международное право, немного знаю историю. Но я не знаю ни одного случая, когда бы путем военного принуждения или капитуляции страны могли получить какие-то экономические выгоды от чего-либо. Относительно России у нас ситуация еще более глупая. Мы имеем огромное количество воздействия на Россию с точки зрения внутренней политики. Через нашу территорию проходят нефтепроводы, газопроводы, осуществляется экономическая деятельность. Нам надо политически принять решение, как быть с этим всем. Одно перекрытие нефтепровода "Дружба" и нарушение поставок нефти в Европу могло бы, так сказать, повлиять значительно активней на решение Российского руководства, чем десятки подач в международные суды. Это на мой взгляд.

Но все-таки у меня вопрос звучит следующим образом. Так какая перспектива, если удастся украинцам выиграть в том суде, который единственный сейчас возможен для удовлетворения исков. Это в Европейском суде Если наши граждане, потерявшие свою собственность в Крыму из-за незаконных действий Российской Федерации, победят в Европейском суде, как вы рассчитываете на перспективу в таких решениях? И известно вам, сколько таких исков подано наших граждан, юридических лиц?

_____. Спасибо за вопрос. Первая перспектива позитивная, которую мы видим, это создание первого прецедента вынесения решения Международного юрисдикционного органа в пользу Украины по такого рода спорам.

Если этот прецедент произойдет, на наш взгляд, это откроет двери для возможности по вынесению подобных решений другими юрисдикционными органами.

Вторая перспектива – это реальная возможность получения возмещения тех потерь, которые понесли граждане и юридические лица в Украине вследствие военной агрессии Российской Федерации. Потому что такие решения, они подлежат исполнению. И если Российская Федерация будет противиться их исполнению, для нее это повлечет достаточно существенные международные последствия. Потому что это будет прямое невыполнение ее международных обязательств. И уже по такого рода кричащим обстоятельствам это не останется без внимания мирового сообщества.

ГЕРАЩЕНКО А.Ю. У меня краткая реплика.

От имени государственных предприятий Украины, которые пострадали, например НАК "Нафтогаз" потерял Черноморнефтегаз, железная дорога потеряла всю железную дорогу в Крыму и так далее, и так далее. Насколько я знаю, это огромное количестворесурсы.

Подавались ли иски в Европейский суд от юридических лиц?

ЗЕРКАЛЬ О.В. Есть двухстороннее соглашение о защите инвестиций между Украиной и Российской Федерацией. Но в его применении есть определенные риски. Риски, признание юрисдикции России и контроля России над Крымом. Сейчас мы ставим вопрос немножко по-другому. О том, что можно применять это, но как к стране-оккупанту, который должен обеспечить эффективный контроль на территории подконтрольной, которая оккупирована. Это первая возможность. И насколько я знаю сейчас НАК "Нафтогаз" как-раз занимается этим вопросом. И не только НАК "Нафтогаз".

Что касается газопроводов и нефтепроводов, то я бы очень хотела, чтобы мы не использовали подобную риторику особенно в публичных выступлениях. Потому что, первое, мы пугаем наших европейских партнеров подобной риторикой, а именно как не....., который не

выполняет... может не выполнить свои обязательства по контрактам. А второе. Мы сами себе можем нанести более непоправимый урон. Почему? Потому что уже сегодня Россия заявляет, что с 2019 года они не собираются с нами продлевать контракт на транзит газа через территорию Украины.

Я бы хотела напомнить, что все-таки как страна-транзитёр Украина получает определенный выгоду от транзита газа и зарабатывает на этом. Поэтому использование подобной риторики в публичных выступлениях оно не идет на пользу Украине как стране-партнеру Европейского Союза.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олено Володимирівно.

Два питання від Іванни Орестівни і Бориса Івановича Тарасюка. І переходимо до другого пункту порядку денного.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую. Я все-таки хотіла би повернутися до першого пункту порядку денного і задати питання нашим шановним співдоповідачам, чи розглядається зараз питання, можливе звернення України до Ради безпеки ООН з усіма зрозумілими ризиками, звернення до Ради безпеки ООН, і відповідно використання потенційної процедури єдності заради миру звернення до Генеральної асамблеї Організації Об'єднаних Націй з тим, щоби все-таки добитися визнання Росії стороною конфлікту, і визнання Росії держави-агресором саме не тільки виключно стосовно Криму, а стосовно сходу України? Дякую.

_____. Дякую. Оскільки я так розумію, що я співдоповідач по цьому питанню. Очевидно...

_____. (Не чути)

_____. Ми, дійсно, неодноразово розглядали це питання і консультувалися з постійними членами Ради безпеки ООН щодо цього. Оскільки тільки вони можуть ставити ці питання і виносити це на порядок денний. І консультації проходили багато разів в Нью-Йорку, крім того, те, що я казала, що українське питання було предметом розгляду безпосередньо на Раді безпеки ООН понад 30 разів.

Ви знаєте, що питання завжди блокуються Росією. І наразі ситуація не змінюється. Крім Росії є питання непідтримки цього ще декількома постійними членами Ради безпеки.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Там є можливість використати сім членів Ради безпеки ООН.

_____. Є питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Потрібно удосконалювати співпрацю з іншими членами.

_____. Є питання політичне. І є питання щодо того, що наразі увага міжнародної спільноти зосереджена на виконанні мінських домовленостей і забезпечення просування цих мінських домовленостей. Саме з цього приводу і виникають проблеми пов'язані з застосуванням процедури, про яку виговорите.

ТАРАСЮК Б.І. Я хотів би зупинитися на двох питаннях. Перше питання, воно стосується визначення агресії і процедури визначення держави-агресором.

А друге питання стосовно українсько-російського договору, про який сьогодні говорили. Так от я хочу сказати, що мною ініційовано було законопроект щодо звернення Верховної Ради до Генерального секретаря ООН і Президента Ради безпеки ООН з проханням розглянути питання про визначення Росії державою-агресором. На жаль, Міністерство закордонних справ заблокувало це рішення, дало негативну оцінку цьому проекту. Я розумію юридичні нюанси, оскільки багато років працював в Організації Об'єднаних Націй у тому числі.

Але тепер я хотів би по суті. Не тільки члени Ради безпеки ООН мають право вносити до порядку денного питання про розгляд того чи іншого питання. Конкретний приклад. В 1993 році нами було порушено питання перед Радою безпеки ООН щодо невизнання легітимним рішення Верховної Ради Російської Федерації від 1993 року про статус міста Севастополя. І ми виграли це

слухання. Питання не лише було включене до порядку денного Ради безпеки ООН, а воно було прийняте у вигляді рішення Ради безпеки ООН на користь України 20 липня 1993 року.

Тепер щодо визнання агресором. Для того, щоб держава була визнана агресором згідно з положеннями Резолюції 1974 року, необхідно, щоб такі рішення прийняла або Рада безпеки ООН, або Міжнародний суд ООН. Що стосується Ради безпеки ООН, про Міжнародний суд тут говорили, Рада безпеки ООН згідно статті 27 наголошує, що "країна, яка бере участь в конфлікті, утримується від голосування при розгляді питання в Раді безпеки ООН". Що це означає? Це означає, що якби Рада безпеки ООН прийняла рішення про те, що Росія – держава-агресор, то Росія б не могла голосувати, а відповідно накладати вето на будь-яке рішення Ради безпеки ООН, про які сьогодні вже згадувалося. Чи може Росія допустити, щоб її визнали стороною в конфлікті? Звичайно, вона все робить для того, щоб не допустити визнання Росії державою-агресором. Звичайно, Росія все робить для того, щоб відвести можливе рішення в Раді безпеки ООН або поза Радою безпеки ООН для того, щоб фактично визнати Росію стороною конфлікту. Тому Росія всіляко намагається посіяти за рахунок пропаганди і, в тому числі, і переговорів думку про те, що Росія не є стороною в конфлікті, а відтак не може бути застосована стаття 27 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Тепер що стосується українсько-російського договору, про який тут згадували, ну, якщо вважати, що Комітет двома голосами "проти", двома головами "за" і двома голосами "утримався" висловив своє ставлення відносно того, чи доцільно припинити дію деяких статей двостороннього українсько-російського договору, то це не є рішення. І я вважаю, що остаточне рішення має дати Верховна Рада України на своєму пленарному засіданні.

Я наголошував і наголошую на тому, що в умовах агресії тримати статтю чинною статтю українсько-російського договору 1997 року, перша стаття – про те, що Україна і Росія є стратегічними партнерами, це нонсенс в умовах, коли Росія вже більше року здійснює агресію. Тому я наголошую на тому, що необхідно припинити дії тих статей, які фактично суперечать нинішній політичній і військово-політичній ситуації. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Борис Іванович. Я думаю, що це був і короткий виступ, і питання?

ТАРАСЮК Б.І. Я висловив свою точку зору.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Точку зору.

Тоді переходимо до розгляду другого питання, внутрішньо-правові процедури юридичного факту скоєння Російською Федерацією агресії, анексії Автономної Республіки Крим, інших злочинів проти України. Серед доповідачів в нас заступник міністра юстиції Янчук Антон Володимирович, співдоповідач – голова ради представників кримськотатарського народу при Президентові України Рифат Чубаров. Заступник Генерального прокурора України. Головний військовий прокурор Матіос Анатолій Васильович і заступник начальника Головного слідчого управління МВС України Цюприк Ігор Володимирович.

Прошу дуже коротко, щоб в нас було більше часу потім на обговорення. Антон Володимирович, вам слово.

ЯНЧУК А.В. Дякую. Дякую. Як я вже встиг ознайомитися з довідково-аналітичними матеріалами, тут є досить багато матеріалів, які ми передавали, тому дійсно, я дозволю собі саме по суті, оскільки частина вже викладена на папері і роздана учасникам. Тобто внутрішньо-правові процедури юридичного визнання факту скоєння Російською Федерацією агресії проти України. Мова йде про нормативно-правове регулювання визнання цих фактів.

Тут варто звернутись, на наше переконання, до статті 1 Закону України "Про оборону України", згідно з якою збройна агресія, застосування іншою державою або групою держав збройної сили проти України.

Разом з тим цей же закон містить більш широке визначення збройної агресії, яке, зокрема, охоплює факти окупації або анексії частини території України, а також факти засилання іншою державою або від її імені озброєних груп регулярних або не регулярних сил, що вчиняють акти застосування збройної сили проти України, які мають серйозний характер, в тому числі, значна участь третьої держави в таких діях.

Тут, власне, варто звернути увагу на те, що Законом України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" визначається

статус території України тимчасово окупованої внаслідок збройної агресії Російської Федерації, та територія, яка вважається тимчасово окупованою.

Тобто відповідно в частині збройної агресії на півострові Крим, факт збройної агресії Російською Федерацією відносно України встановлений на рівні Закону України.

Також в цьому контексті варто звернути увагу на рішення Ради національної безпеки та оборони України від 25 січня 2015 року "Про надзвичайні заходи протидії російській загрозі та проявам тероризму підтримуваним Російською Федерацією".

Цим рішенням, зокрема, передбачено, безпосередньо в його преамбулі, що метою рішення є недопущення загибелі мирного населення, військовослужбовців, працівників правоохоронних органів внаслідок активізації проявів тероризму на території України, що підтримуються Російською Федерацією.

На наше переконання, існування такого формулювання в рішенні Ради національної безпеки та оборони повністю підпадає під визначення збройної агресії передбаченої Законом України "Про оборону України". Відповідно це дає підстави для висновку про те, що збройна агресія Російської Федерації відносно України в частині цієї збройної агресії на сході України встановлена зазначеним мною рішенням Ради Національної безпеки та оборони України від 25 січня 2015 року.

Тому, таким чином, на наше переконання, факти збройної агресії як на території Криму, так і на сході України на нормативному рівні на сьогодні в Україні встановлені.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

ЯНЧУК А.В. Дякую вам.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Запрошую до слова голову Ради представників кримськотатарського народу при Президентові України Рефата Чубарова.

ЧУБАРОВ Р. Щиро дякую, пані голову! Шановні учасники слухань, я буду достатньо коротким. Здається, оскільки Анатолій Васильович Матіос, він висказав те, з чого я хотів розпочати. Щоденно в Криму відбуваються злочини, злочини проти громадян України.

Але системного моніторингу, закріплення, розслідування цих злочинів, як на мій погляд, не відбувається. Не відбувається, оскільки немає системної зваженої роботи, взагалі немає тих органів, які мали би цим займатися відповідно до законодавства України.

Як на мій погляд, я в цьому не дуже розуміюся, в цій сфері, я не є правознавцем, але має бути відновлено Головне управління МВС України в Криму, тобто в Автономній Республіці Крим. Має бути відновлено Головне управління СБУ по Криму. Є прокуратура Автономної Республіки Крим. Інша розмова, як працює. Але всі мають хоча би в тій мірі, наскільки вони спроможні, знаходячись за межами окупованої частини України виконувати свої обов'язки. Це перше, те, що я хотів би сказати.

По-друге. Для того, щоб системно, системно здійснювати міри, на які ми спроможні, щоб захищати громадян, права громадян України, треба відновлювати і органи виконавчої влади. Ніхто ж не відмінив частини Конституції України щодо Автономної Республіки Крим? Розділ, він існує. Інша справа, треба, ну, я зараз не хочу, було намагання створити службу, майже є рішення, але там немає жодного наповнення.

Отже, органи державної влади, які пов'язані з Кримом, вони мають знайти такі форми, щоб дозволяв, це може бути через, в тому числі і зміни до законодавства, щоб вони мали можливість виконувати ті завдання, які на них покладаються діючим законодавством. Це перше.

По-друге. Коли ми говоримо про внутрішньоправові процедури юридичного визнання факту скоєння Російської Федерації агресія, анексія Криму, я думаю, що тут дуже важливим є продовження, тобто напрацювання законодавства України, те, що ми не робили 23 роки щодо Криму, щодо кримськотатарського народу, щодо відновлення його прав.

Є дуже багато сфер, в яких ми маємо поспішати. Я просто хотів би помилитися, але я відчуваю те, що ніхто з нас не знає як далі підуть, скажемо так, форми вирішення багатьох питань пов'язаних, власне, з окупацією Криму, з деокупацією тих територій, які ми не можемо контролювати на заході. Я не виключаю, що це будуть дуже тривалі, складні міжнародні переговори, я не виключаю такі форми. Російська Федерація, як країна-окупант, вона сьогодні готується, вона готується по всіх сферах. Інша справа в тому, що вона може лише декларувати їхній інтерес щодо кримських татар, щодо меджісіу їх намагання максимально використовувати

кримськотатарську проблематику чи фактор кримськотатарський щодо доведення нібито своїх прав на Крим має нас просто, ну, зауважити нас на те, що ми маємо напрацьовувати закони, які будуть в тому числі на допомозі нам щодо повернення Криму і, головне, подальший розвиток цієї території, ми ж не хочемо, власне, повертати лише територію, ми маємо думати про тих людей, які там живуть.

Я хочу завершити. Тут не хочу просто вдаватися в глибину тої останньої тези, яку я сказав. Просто світові десятки, сотні форм вирішення питань специфічних на частині своєї території, які унеможливлювали її відторгнення від країни або навпаки знаходили вирішення після якихось там моментів окупації. І, до речі, коли намагалися і тут в тому числі в парламенті України, вирішити це питання, ми такі приклади світові намагалися використати в українській такій реальності. Але нам це, на жаль, не вдалося.

І останнє. Я хотів би пропонувати, я скажу не дипломатично, не ображайтесь. Тут є ще інші кримські люди, які на відміну від мене, вони ще посиділи в підвалах. Їх там вижигали ноги, руки, їх там тортурам піддавали. Можливо, це дуже важливо для нас тут зробити такі дискусії і намагатися один одного більш так докоряти щодо того мовляв хтось менше зробив, хтось більше зробив. Якщо щось не зробили, але дуже важливим є відсутність з нашого боку якогось там політичного прикриття дій, які відбуваються з боку Росії, я це звертаюся до народних депутатів України. Хтось може поїхати в село Журавки, яке входило в той округ, де був той народний депутат, буквально тиждень тому гелікоптери, військові, собаки, оточили те село, вривалися в дома людей запитували, це у них були навчання, ви маєте можливість туди поїхати на відміну від мене і запитатися людей, як вони себе відчують. Можливо, це буде сприяти більш прискореному знаходженню таких правових заходів для того, щоб перевести нашу розмову щодо повернення Криму на більш таку, знаєте, конструктивну таку форму. Я вибачаюсь за таку ремарку, але я просто не зміг утриматись, бо деякі твердження для мене були дивними. Я закінчив.

Хочу ще раз повернутися до того, що виконавча влада наша має відновити керованість тими сферами щодо Криму, які можуть реалізовуватися на відстані від окупованого Криму і це буде реальний внесок щодо захисту прав людей які живуть в Криму. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Рефате.

Справді, якщо ми подивимося на дії Росії, то при адміністрації Путіна, при правительстві Медведєва створюються окремі інституції, які моніторять ситуацію, які займаються там правами людей, тобто вони максимально вкладають зусилля для того, щоб в нас забрати Крим. І у нас має бути адекватна реакція, навіть не реакція, а заходи на випередження. Мені здається, в Кабміні була тільки створена комісія щодо повернення Криму, чи якимось...

_____. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Передаю слово тоді зараз Анатолію Васильовичу Матіосу, будь ласка.

МАТІОС А.В. Шановний голово комітету, шановні присутні, зготовані довідкові матеріали і доповідь ціла моїми підлеглими. Зупинюся тезисно. На даний момент згідно даних Державною службою України з надзвичайних ситуацій з тимчасово окупованої території Криму, яка єдино визнана згідно з Законом про забезпечення прав і свобод громадян, та правовий режим на тимчасово окупованій території України, виїхало 20 тисяч 494 особи, що у середньому складає трохи більше одного відсотка від загальної кількості проживаючих на момент проведення незаконного референдуму і анексії Криму на території Автономної Республіки Крим.

Як ми уже сказали, після того вимушений констатувати, що завдяки наполегливій позиції колишнього Генпрокурора Яреми, було створено управління Криму і прокуратура Криму, яка була відновлена за рахунок вихідців і працівників прокуратури Криму, які виїхали з анексованої території і залишили все своє минуле життя там, і статки і все інше, і прийшли працювати, в тому числі і представники кримськотатарського народу, які працюють дуже плідно. Єдиним опікувачем зараз проблем Криму являється, ну, вимушений це сказати, це народний депутат Логвинський, народний депутат Джемільєв, поважний Рефат Чубаров, які з нами спілкуються фактично майже у режимі он-лайн. До чого я це веду. На даний момент прикладами найгрубіших порушень і вбивств, які відбулися у представників кримськотатарського народу на території Крим. Ми знаємо убивство Ахмета Рішата, яке розслідується територіальним підрозділом органів внутрішніх справ Херсонської області. Так от всі злочини, які вчиняються, які ми реєструємо із засобів масової інформації, відповідно до повідомлень розвідувальних органів, вони виключно підслідні або Службі

безпеки України, або органам внутрішніх справ. І я як заступник Генерального прокурора, який на протязі 2 останніх місяців опікується питаннями забезпечення законів і дотримання законів по проблематиці Криму, хочу констатувати, я вимушений підписувати сотні постанов про визначення підслідності кримінальних проваджень за органами внутрішніх справ Херсонської області або, ще краще, – Дніпропетровської у зв'язку з неможливістю їх розслідувати. Тобто іде фактична фіксація без можливості будь-якої результативної дії. Так само вбивство, викрадення людей – це все підслідні органам внутрішніх справ. У нас немає стільки сил і засобів, щоб підняти уповноважені державні органи, які підзвітні і є в структурі органів виконавчої влади.

До хорошого, що хочу сказати. Завдяки тому, що ми досить плідно, як я вже казав, співпрацюємо з представниками кримськотатарського народу і окремими народними депутатами нам вдалося дістати достатню доказову базу і вчинити як політично, так і юридичний правовий аспект в частині оголошення підозри 76 колишнім депутатам Верховної Ради Автономної Республіки Крим, які голосували за анексію. Крім того, нам вдалося арештувати їх рухоме і нерухоме майно на території України, як кримської території, так і континентальної у Київській області, Житомирській, Чернівецькій області, Закарпатській області, від яхт до земельних ділянок. Крім того, це все було вручено слідчими і працівниками прокуратури представнику секретарю Посольства Російської Федерації в Криму за участю представників кримськотатарського народу, а також направлено до компетентних органів Російської Федерації. Є одна проблематика, що будь-яке виконання міжнародних договорів і в тому числі про правову допомогу між Україною і Росією, направлення таких документів може свідчити про визнання факту підтвердження анексії, якщо ми звертаємося до країни, яка анексувала українську територію.

Крім того, внаслідок недосконалого технічного виписування норм Закону про заочне засудження ми зараз не можемо у повній мірі застосувати практично положення цього закону, оскільки там так воно виписано і забули про Крим, що територія України для заочного засудження осіб, які перебувають на території України, вона потребує зовсім іншого механізму. А визнати територію Криму територією Росії – маємо юридичну колізію.

З хорошого ще. Скоро в Україні появиться морський флот. Чому? Завдяки плідній співпраці, ще раз повторюю, з кримськотатарським представництвом нам вдалося за останній місяць арештувати 3 великотоннажних кораблі, які незаконно заходили на анексовану територію Автономної республіки Крим. 3 кораблі вже арештовані за рішенням судів у кримінальних провадженнях. Їх водоемкість складає від 2 до 5 тисяч тонн. Це турецьке, молдавське судно. І одне буквально на цьому тижні українське судно, яке плаває під панамським прапором.

Крім того, скоро у нас появляться додаткові літаки. Не дивлячись на всі перестороги і унеможливлення, небажання адміністрації авіаційного транспорту, по-моєму, так воно називається, надавати дані про літаки в тому числі чартерні, які перетинали адміністративні кордони Автономної республіки Крим, ці літаки базуються в Криму. Я думаю, що скоро у нас появиться ще декілька літаків. Я в цьому переконаний і можу вас запевнити в цьому.

Однак, як би не було що говорити позитивного, ми маємо факт, фактично не тільки анексії, а привласнення і незаконного заволодіння великою кількістю майна. З останніх це відібрання такого потужного для всього нашого дитинства і всієї дітвори України, це "Артек". Ми порушили це кримінальне провадження, розслідувати. Розумієте, що є проблематика. Є пансіонати, які зараз анексовані і так далше, і націоналізовані так звані. Є проблематика спільного органу, дійсно я це говорю. Є можливість, напевно, зібрати, за рішенням комітету, чи рекомендувати більш важку групу з представників саме Служби безпеки – сьогодні тут нікого немає, Міністерства внутрішніх справ, органів виконавчої влади, які повинні знайти відповідне фінансування і забезпечити кількість відповідного народу оперативних працівників. Тому що кожен день ми реєструємо десятки проваджень. Ну, щоб було зрозуміло, жива людина може розслідувати від сили до 30 і то не досить ефективно, до 30 в місяць на зарплату 3-4 тисячі гривень, перебуваючи десь в Херсонській області.

Що стосується агресії Російської Федерації на сході держави. З останньої редакції Мінських угод з 15.02 поточного року уже загинуло 86 військовослужбовців, 459 поранено у цей період затиш ще. І ми вимушені, органі всі, які задіяні в АТО, в тому числі правоохоронні, вимушені кожен день реєструвати і починати розслідування терористичних актів, які підслідні органам, слідчим органам Служби безпеки України, це 258 стаття Кримінального кодексу.

Упродовж першого кварталу 2015 року, як і в минулому році, але зараз ми говоримо за цей рік, головна військова прокуратура, яка має своє представництво і єдина акумулює координацію всієї правоохоронної складової в зоні АТО, відповідно реагувала на порушення як загально-кримінального характеру, так і спеціалізованих військових злочинів. Я думаю, що всі бачили і

дякую засобам масової інформації і Верховній Раді, що позитивно відгукнулися.... публічне затримання прокуратура Краматорська, його заступника і керівника підрозділу органів внутрішніх справ міста Краматорська, які вчинили на підконтрольній території українській державності, вчинили систематичні, системні щоденні, щомісячні побори на шалені суми тих останніх копійок, які люди заробляли чи заробляють внаслідок своєї дрібної підприємської діяльності.

Що з хорошого. У найближчий час буде направлена кримінальна справа, і обвинувальний акт буде направлений відносно генерал-майора Служби безпеки України, колишнього начальника департаменту контррозвідного захисту держави у сфері інформаційної безпеки, де притягується і притягує в оголошенні підозри в розшуку оголошень Якименко, Тоцький, порядку 7 генералів Служби безпеки. БІК арештований буде, направлений обвинувальний акт до суду. Крім того, Головною військовою прокуратурою під час розслідування встановлено беззаперечні докази. Здобуті вони, систематизовані і оголошено підозру 20-ти співробітникам Федеральної служби безпеки Російської Федерації, двоє з яких були генералами, які були і координували діяльність, організацію підготовки у вчиненні державної зради за попередньою змовою групою осіб, представників Служби безпеки України.

Ця робота триває, не дивлячись на супротив, всі підозри працівникам служби, Федеральної служби безпеки Російської Федерації так само були публічно секретарю посольства Російської Федерації, викликало це велике невдоволення. І я думаю, що незворотність покарання для цих осіб буде однозначно раніше чи пізніше мати своє втілення як в загальноукраїнському суді загальної юрисдикції, так і, напевно, в міжнародних судах.

Є проблематика в частині, в частині майна, яке залишилося на території Автономної Республіки Крим. Вимушений констатувати, що досить велика кількість військовослужбовців Збройних сил України, в силу територіального підходу до формування військових частин і з'єднань, яке було затверджено концепцією розвитку і обороноздатності країни ще забагато до того часу, залишилися на території Автономної Республіки Крим і перейшли на службу до збройних формувань і правоохоронних органів Російської Федерації.

На даний момент нами встановлено і ми вчиняємо як консультаційні зусилля, так і практичні дії шляхом інформування відповідних органів державної влади і управління РНБО в частині можливості повернення або невідворотності покарання до осіб, які... діями яких і було спричинено втрата таких військових засобів і озброєння. Так от, на даний момент на території Автономної Республіки Крим залишилося 40 одиниць... 42 одиниці плавзасобів (це кораблі, катера і так далі), 33 одиниці літальних апаратів (самі сучасні відремонтовані літаки, модернізовані винищувачі, штурмовики, спеціальні літальні апарати морської посадки), 74 одиниці БМП, 78 одиниць БТР, більше 1700 одиниць автомобільної техніки, 158 одиниць корабельно-катерного складу і майна до них і так далі, і тому подібне. Тільки по Державній прикордонній службі залишилося майна внутрішній військ і Державної прикордонної служби 18 плавзасобів, 230 одиниць автомобільної техніки і так далі, і тому подібне.

Ми маємо проблематику в частині правильної юридичної кваліфікації дії чи бездіяльності або неможливості виконання посадових обов'язків цими особами, які...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Анатолій Васильович, я дуже перепрошую. Як ви бачите це майно повертати або компенсувати втрати, які держава несе? Ви перерахували стільки майна! Ну...

МАТІОС А.В. Та це мізер з усього майна, який залишився на території...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це мізер з усього, але хтось робив оцінку, скільки України втратила майна, як ми збираємося його... не знаю, збитки компенсувати?

МАТІОС А.В. Ну, частково майно військове було повернуто на територію України за відповідними переговорними процедурами в минулому році. Частково немає сенсу його повертати, оскільки воно напівзруйноване і знищене внаслідок варварського відношення і спеціальних дій представників Російської Федерації, наскільки доповідають інформації розвідувальних органів.

Що стосується повернення на територію держави або відшкодування завданих збитків. Відповідно до всіх передбачених нормативних документів про всі виявлені порушення прав національних меншин на території, тимчасово окупованій території, Криму. Направляються систематично урядовий Уповноважений у справах Європейського суду з прав людини, який акумулює і повинен цілісний позов готувати і доповнювати його відповідними матеріалами. А також

на виконання Рішення уряду, а також Ради національної безпеки щотижня Генеральна прокуратура акумулює і надає інформацію про всі факти порушення прав і свобод кримських татар і представників інших національностей на тимчасово окупованій території Криму.

Що стосується майна, то все, що обліковується, і можливість з тими повноваженнями, які залишилися у прокуратури, відслідковувати, аналізувати і інформувати у вигляді представництва чи подання позовів до суду на території України, ми це робимо і тут робота досить активно триває, як я вже говорив. Що стосується міждержавних питань, то, як говорив представник Міністерства закордонних справ, є політичні питання, які не входять до компетенції, і дипломатичні питання, які не входять до компетенції Генеральної прокуратури, все, що необхідно, ми робимо.

Єдине, ще раз прошу, від комітету і від вас, як від голови комітету, поставити питання і якимось чином все-таки знайти порозуміння з урядом, який напевно зможе знайти видатки для створення відповідних підрозділів органів внутрішніх справ по Автономній Республіці Крим, так само і Служби безпеки України. Наскільки я володію ситуацією, як у розпорядженні Міністерства внутрішніх, керівництва Міністерства внутрішніх справ, так і в розпорядженні Голови Служби безпеки перебуває достатня кількість офіцерів, які в змозі виконувати завдання по розслідуванню цих злочинів. Невідворотність покарання вона можлива тільки коли вчасно щось робиться, коли це буде робитися через рік, через два, ніхто нікого, ніде не знайде, а можливо уже люди і не доживуть до цього. Дякую за увагу. Готовий відповісти на запитання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Анатолій Васильович.

Дуже коротко я би просила зараз Ігоря Володимировича Цюприка відповісти і переходимо до обговорення. Якщо можете, регламент 4 хвилини.

ЦЮПРИК І.В. Дякую, шановний головуючий, шановні учасники парламентських слухань! Міністерством внутрішніх справ проводиться системна робота щодо запобігання та встановлення російської агресії на території України. Значить, коротко які ми маємо це на сьогодні результати. По-перше, в рамках розслідуваних кримінальних проваджень ми здобули докази причетності високопосадовців Російської Федерації до фінансування незаконних збройних формувань. Всі відомо, це було озвучено в засобах масової інформації, щодо кримінальної відповідальності притягнуто, оголошено про підозру, не оголошено, а винесено повідомлення про підозру щодо міністра оборони Російської Федерації Шойгу, депутата Держдуми Зюганова, Жириновського, Миронова, бізнесмена Малофєєва, тощо. Зазначених осіб ми оголосили в розшук.

На даний час досудове розслідування в цих провадженнях здійснюється Службою безпеки України. Крім того, нами в рамках розслідування кримінальних... кримінального провадження щодо діяльності незаконних збройних формувань на території Луганської та Донецької областей зареєстровано кримінальне провадження щодо створення терористичної організації, в рамках якої трьох осіб – основних організаторів, це Захарченко, Жилін і Кім притягнуто до кримінальної відповідальності, їх також оголошено в розшук. Усього в рамках цього провадження до кримінальної відповідальності притягнуто 37 осіб, встановлено, одержано докази вчинення ними 40 фактів незаконного заволодіння транспортними засобами, 10 вбивств, збиття 2 літаків, захоплення адміністративних будівель, танків, а також ряду інших тяжких та особливо тяжких злочинів.

На даний час підрозділами, слідчими підрозділами органів внутрішніх справ розслідується 965 кримінальних проваджень за фактами терористичних актів на території Донецької, Луганської областей, 2 тисячі 877 кримінальних проваджень за фактами посягання на життя працівників правоохоронних органів та військовослужбовців в зоні проведення АТО. В ході розслідування тих кримінальних проваджень встановлено факти причетності Російської Федерації до створення, вибудовування структури та фінансування стійких ієрархічних злочинних об'єднань ДНР та ЛНР.

Тепер хотів би коротко зупинитися на тих проблемах, які сьогодні, вирішення яких значно покращило ефективність цієї діяльності. По-перше, на часі прискорення прийняття законопроекту про, який би чітко визначив би порядок визнання терористичними організаціями відповідно ДНР та ЛНР. На сьогодні, ми знаємо, законопроект зареєстрований і до цього часу рішення по ньому немає.

Доцільно було б внести зміни до Кримінального кодексу України, якими передбачити в статті 258 зі значком 3, визначити поняття "терористичні організації". Це дало б змогу без зайвих дискусій притягувати учасників терористичних організацій до кримінальної відповідальності, скеровувати ці справи до суду. І таким чином створювати відповідну доказову базу в тому числі для міжнародних судів.

А також, я думаю, доцільно було б в контексті боротьби з тероризмом переглянути положення діючого Кримінально-процесуального кодексу і певною мірою спросити процедуру одержання та фіксації доказів. На нашу думку, ця процедура сьогодні за цими нормами, які існують, є занадто ускладнена. Тому це було би, скажемо так, значною мірою покращило б ефективність цієї роботи.

Крім того, ми сьогодні говоримо про діяльність, про розслідування тих злочинів, які вчиняються на території Автономної Республіки Крим, проте, механізму розслідування тих злочинів немає. Слідчі дії на території Республіки Крим ми фактично проводити, очевидно, не зможемо. Використовувати інструменти міжнародно-правової допомоги ми також неможливості.

Тому це на часі. І розробка спеціальної процедури або спеціального порядку розслідування таких правопорушень. У мене все. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колего. Переходимо до обговорення. Ірина Степанівна Луценко, член комітету нашого.

ЛУЦЕНКО І. С. Я не знаю, до кого буде адресовано мої запитання. Мабуть, Анатолій Васильович, до вас. Скажіть, будь ласка, як ви прокоментуєте? От пішла інформація про те, що в Росії по амністії вийшло 60 тисяч злочинців, які відбували покарання. І є така версія ніби, що в зв'язку з тим, що ми постійно доводимо факт агресії і введення військ Росії на територію України, саме для того зроблена така обширна амністія, що ця кількість людей, які зараз амністовані, можуть пересікати для того, щоб створювати додаткові оті бандитські угруповання.

Ваш коментар? Ваше бачення? Або, може, з Міністерства внутрішніх справ? І якщо є така загроза, що ці люди можуть при умові, наприклад, їх амністували, що вони зайдуть в Україну для того, щоб створювати оті бандитські угруповання, чи будете ви готуватися якось з Прикордонною службою? Я розширю своє запитання. Чи, можливо, деє ті списки побачити? Що буде робитися? От, ваш коментар, будь ласка.

_____. Я прокоментую. Ну, при тій кількості пенітенціарної системи і клієнтів пенітенціарної системи в Російській Федерації 60 тисяч, це мізер. Їх там є набагато більше. Вони зіп'ються швидше. Це перше. Це як для жарту.

Що стосується цих повідомлень. Ми це бачили і інформували Генеральний штаб і Антитерористичний центр СБУ, який повинен впливати засобами, дозволеними і Верховною Радою останніми змінами до законодавства, в частині знівелювання тих загроз саме на територіях, які невідконтрольні українській владі.

Що стосується кримінально-правових наслідків або механізмів притягнення цих осіб при дотриманні, надзвичайно жорсткому дотриманні, повірте мені, я відповідаю за свої слова, з боку саме української сторони умов Мінського договору, на разі не приходить говорити, що це можливо. Акумуляція сил і засобів, які відбуваються у прикордонні з Україною, у тому числі з перетіканням латентним в ту чи іншу сторону убитих, поранених на Росію, а свіжого гарматного, не хочу порівнювати людське тіло і плоть з м'ясом, на території ДНР і ЛНР, сподіваюся, що кожному буде своє. Ми не маємо зараз механізмів впливу на це.

Однак, ті зміни до законодавства, які дозволяють зараз проводити спецпідрозділам всіх військових формувань і правоохоронних органів спецоперації на тимчасово окупованих територіях, я сподіваюся, що дасть певні меседжі для розуміння того, що війна є війна і будуть діяти по-військовому. Наразі ми провели 18 числа, березня, провели розширене засідання у зоні АТО за участі губернаторів трьох областей, керівництва антитерористичною операцією, військово-цивільними адміністраціями, де обговорювались як ці питання, так і питання військової дисципліни, так і питання економічних зв'язків і наслідків неекономічних взаємовідносин між певними юридичними структурами. Рекомендації цього характеру і за результатами цієї наради Постанова вже в дії. Рекомендації й інформування ми направили до Ради національної безпеки і оборони, і залишається тільки чекати політичного рішення, яке, можливо, буде втілене і відповідними законодавчими ініціативами з боку народних депутатів, вашого комітету і так далі, і тому подібне.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую. І ще після виступу також представника МВС хотілося б отримати ваші пропозиції, які ви озвучували, на розгляд депутатам, щоб можна було...

ЛУЦЕНКО І.С. Я б хотіла, якщо можна, ми потім з вами обміняємося контактами, бо в мене зараз є пропозиція. От крім внесення змін в Кримінальний кодекс 258-а значок 3 ви говорите про визначення тероризму і про сепаратизм також. Тому що статтю кримінальну ми ввели, а визначення сепаратизму ні. І як би треба було б внести зміни і про визначення сепаратизму також. І положення КПК, там, де ви говорите про полегшення і фіксацію доказів, в мене є уже напрацювання, я б хотіла з вами порадитись, може ви подивитесь на той законопроект, який ми зараз готуємо. То після того обміняємося якимись баченнями.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре.

Юлія Володимирівна, у вас ще було питання.

_____. Я відповісти. У мене є вже... у нас є вже розроблений законопроект. Так що ми обміняємося, я вам свій, ви мені свій, ми спільно... Дякую.

ЛЬОВОЧКІНА Ю.В. Я хотіла б повернутися все-таки до практичних якихось рухів чи висновків, які б ми мали дійти після всього цього обговорення.

Щодо питання Криму. Це питання складне і воно, як мені бачиться, складається з двох великих підпитань. Перше – це стратегія повернення території. А друге питання – це права людини на цій території. Тому я хотіла б повернутись до пропозиції, яка вже лунала: створити комітет у Верховній Раді, який би розробляв би відповідне законодавство і працював би над цими питаннями. Чому я про це кажу і знову це пропоную. Як ви знаєте, було прийнято декілька законодавчих актів щодо Криму, це і про окуповану територію, це про економічну діяльність на території Крим. Обидва ці закони, великі закони, вони не досконаліми. І дуже багато є зауважень з боку тих українців, які подорожують до Криму, до своїх родичів, або з боку тих українців, які з Криму виїжджають до території України, або з боку тих, хто перебуває на території України. Тому це законодавство треба доробляти і доопрацьовувати.

По-друге, щодо стратегії. Було тут вже сказано, що було створено так номінально центральний орган виконавчої влади, який би займався цим питанням і іншими питаннями стосовно Криму, але фактично портфелю в цьому органу немає, нічого там не відбувається. Тому таку от довгострокову якусь річ парламент як законодавчий орган міг би напрацьовувати. І якщо це були б депутати з різних, то можливо б це мало більше думки до цього.

Щодо прав людини. Звісно, що злочини кояться, порушення прав людини відбувається кожного дня на території Криму, всім про це відомо. Багато відомо про татарський народ. Є інші факти, там із релігійних питань і просто свобода слова, свобода зборів і таке інше. Тому практично що можна зробити. Ми працюємо в Парламентській асамблеї Ради Європи, але я думаю, що можна було б прийняти таке рішення, щоб узагальнити ці намагання і об'єднати сили в тому, щоб було прийнято Кримом чи було прийнято рішення Російською Федерацією про допуск місії, Міжнародної місії спостерігачів за тим, що там відбувається. Це було б хоча б кроком до того, щоб міжнародна спільнота знала б не тільки з наших слів, але уже з Місії, з висновків, з документів, які були б загальновідомі, прийняті там на рівні певних політичних організацій.

Якщо, наприклад, таке рішення не буде прийняте, інший варіант, як це тут пропонувалося, це може бути група народних депутатів. Ми можемо ініціювати таке питання, щоб звернутися Верховною Радою до, бо без дозволу нічого не відбувається там, до, можливо, Російської Думи чи щоб допустили хоча б народних депутатів. Бо багато з нас, особливо з минулого скликання, є в списку персони нон грата. Так само я є в цьому списку і багато інших депутатів, які засудили рішення (мабуть, і ви з минулого скликання так само в цьому списку), які засудили рішення Верховної Ради Криму щодо приєднання до Російської Федерації, тоді всіх значить разом. Можливо така група могла би відвідати Крим, якщо дійсно про це також... або спільна група.

Потім я вважаю, що доцільно було б нам вийти на якесь рішення або звернення до СБУ, МВС з тим, щоб посилити їх намагання розслідувати всі ці злочини. І тут я маю сказати, висловити подяку Анатолію Васильовича, бо дійсно тільки з того, що ми почули, то зрозуміло, що військова прокуратура робить багато і для розслідування, для повернення майна, для захисту наших громадян. От такі практичні речі, які б я хотіла запропонувати.

І ще я хочу сказати, що давайте повернемося до, ще раз підкреслюю, до ідеї створення комітету по Криму і Донбасу. Бо порушення прав людини відбувається і в Криму, і на Донбасі. І тому я не бачу ніякої загрози тут ні для яких політичних сил, і можна було б працювати...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це окремий як комітет?

ЛЬОВОЧКІНА Ю.В. Створення такого окремого комітету. І можна було б працювати, і напрацьовувати законодавство. Бо ми бачимо, що навіть зі слів представника МВС, ми опинилися в ситуації, яка є безпрецедентна. Ми не визнаємо Крим окупованим, територією Російської Федерації, це окупована територія. Так само як територія Донбасу. І для всього того потрібно ну якесь нове унікальне законодавство, якесь ноу-хау навіть про те, як робити ці слідчі дії. Тому було б таку пропозицію, мені здається, було б доцільно підтримати. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, колеги, запрошую ще громадськість. Ви, якщо можете, представляйтесь, бо я вас не знаю.

СМІЛЯНСЬКИЙ Ю. Спасибо за предоставленную возможность. Юрий Смилянский, Фонд "Майдан иностранных дел".

Ну, в первую очередь, я как крымчанин, конечно хотел бы поблагодарить членов Комитета по иностранным делам, на моей памяти, вы первые среди всех институтов власти в Украине, проводите в таком масштабе слушания по крымскому вопросу. И на наш взгляд, эти слушания являются одним из тех давно ожидаемых гражданами Украины, оказавшихся в оккупации, сигналом о том, что их власть и государство не забыли. В то же время хочется отметить, что для эффективной работы институтов исполнительной власти в стране, вот для того, чтобы хотя бы вот сегодня, в этом зале им было о чем, о чем-то сделанном таком весомом говорить всерьез, не хватает инструмента, ну, в общем-то, в выступлениях уже это прозвучало. И в первую очередь, этими инструментами, являются нормативно-законодательные акты.

Вот по прошествии года с момента начала оккупации и осуществления аннексии Крымского полуострова, мы вынуждены констатировать, что лица, предавшие интересы своего государства и ставшие на путь коллаборационизма, за редкими исключениями, сегодня имеют возможность практически свободно перемещаться по территории Украины, мира, управлять своим имуществом на этих территориях. Компании, которые нарушают введенный, к сожалению, не Украиной режим санкций, по действующему украинскому законодательству не могут привлечены к ответственности за эти нарушения. Граждане Украины, пострадавшие в результате оккупации аннексии части территории страны признаны, опять же к сожалению, в своем же государстве недолюдьми и недогражданами введенными в действие нормами Закона о свободной экономической зоне Крым, которая признала часть граждан Украины нерезидентами и ограничила их в конституционных правах в части свободного доступа к финансовым рынкам своей страны, ограничила их имущественные возможности и право на свободный выбор профессии, ну, и так далее.

Поэтому, на наш взгляд, сегодня в срочном порядке необходимо формирование инструментария воздействия в виде усовершенствования и упорядочивания законодательства Украины в отношении построения отношений, в том числе экономических, с оккупированными территориями с той целью, чтобы дать возможность осуществлять соответствующим государственным институтам действий адекватных сложившейся ситуации, действия, которые бы могли одновременно быть ожидаемыми сигналами для граждан Украины, которые находятся в оккупации или вынуждены были покинуть оккупированную территорию, как подтверждение факта реального, а не декларативного внимания власти по отношению... по решению вопроса реокупации или реинтеграции территории Крыма, сигналами для коллаборационистов и нарушителей режима санкций о неотвратимости наступления ответственности за осуществляемые ними действия, и руководство зарубежных стран и других международных организаций, как подтверждение последовательных действий властей Украины в ее стремлении к деокупации и реинтеграции временно утраченных территорий.

Считаем необходимым принятие ряда новых законов и корректировки действующих, а именно, во-первых, введение моратория на применение и последующей отменой Закона о свободной экономической зоне Крым, разработке и принятия новой Конституции Автономной Республики Крым, имеющей в Украине статус и силу закона Украины. Вносимыми изменениями должен предшествовать анализ ошибок с целью недопущения и полного исключения возможности повторения реализованных в Крыму сценариев. Разработка и принятие Закона о свободной экономической зоне в Херсонской области, который позволит создать образ Автономной Республики

Крым, на практике продемонстрировать положительное будущее Крыма, подготовить к некоторым объема управленческие кадры с учетом крымской специфики, наладить более тесную систему коммуникации с гражданами страны, которые вынужденно оказались в оккупации. Разработать и принять закон о топонимике в Крыму. Данный закон позволит, в том числе, повлиять на ликвидацию коммунистического наследия, влияние его на сознание людей в Крыму, сделает проблематичным вопрос смены имущественных прав в Крыму без участия соответствующих украинских профильных институций. Внести изменения в Конституцию Украины, в части признание крымских татар коренным народом Крыма и Украины, лишить город Севастополь особого административно-территориального статуса. Разработать и принять закон о стратегии и территории Автономной Республики Крым и государственной программы по или интеграции Крыма, как неотъемлемой части этого закона, предусмотрев в нем финансирование процесса или интеграции. Разработать и принять закон о коллаборационизме, как документа, определяющего неотвратимость наступления ответственности, уголовной, административной, гражданской, конституционной, зависимости от степени вины, что может охладить аппетиты коллаборационистов в их стремлении обогатиться за счет украинской государственной собственности и подтолкнет определенную часть населения Крыма к принятию выверенных гражданских решений. Разработать и принять закон о статусе и обеспечении прав крымско-татарского народа в Украине.

Данный закон, на наш взгляд, должен окончательно решить все накопившиеся проблемы по интеграции крымско-татарского народа, как неотъемлемой составляющей украинской политической нации. Разработать и принять закон об особенностях ведения экономических отношений с временно оккупированными территориями, в котором должны быть четко определены критерии и ограничения по формированию экономических отношений с этими территориями. Разработать и принять закон об обеспечении реализации права собственности на временно оккупированных территориях Украины, который должен стать сигналом-гарантом. Сохранение всех прав собственности, приобретенных законным путем на момент оккупации и аннексии полуострова, как для украинских, так и для иностранных собственников, с одной стороны, ограничителем аппетитов оккупационных властей в Крыму и интересов инвесторов, в том числе украинских и российских, которые оккупационные власти пытаются привлечь в Крым в качестве инвесторов. И принять решение о создании формирования фонда по реинтеграции Крыма, потому что этот процесс достаточно дорогостоящий. Благодарю за внимание.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую.

Будь ласка, Михайло Пашков, Центр Разумкова.

ПАШКОВ М.Ю. Я буду максимально краток. У меня один небольшой вопрос к нашим доповідачам и маленькое предложение такое, очень коротенькое.

Первое. Существует ли в природе сведенный материал, ну материал СБУ, прокуратуры, Министерства внутренних дел по преступлениям российской стороны в Украине, общий материал, который можно было бы представить как украинской общественности, так и международной в качестве аргументации? То есть я имею в виду не представление в суд, а именно как сведенный комплексный материал, который бы давал бы четко представление о том, что происходит сегодня в Украине. Почему я это спрашиваю. Потому что, это возможно дилетантский вопрос с моей стороны, но дело в том, что когда происходит ряд мероприятий международного характера, приходится нашим коллегам россиянам и международным тоже партнерам объяснять, что происходит и как, опираясь на некоторые источники, которые, скажем так, являются, ну с одной стороны, ну из СМИ и прочее, прочее такое все. Есть ли такое вот, планируется ли это, необходимо ли это вообще? Это первое.

Второе в качестве предложения. Как мне кажется, сегодня эти слушанья очень важные, очень важные в таком плане, потому что я в первую очередь хотел бы отметить само название – формирование стратегии. И почему это сегодня принципиально важно. Потому что по большому счету у нас сегодня в отношении Российской Федерации выжженное поле по всем направлениям, начиная от договорно-правовых отношений, кончая институциональными, межгосударственными отношениями. Это абсолютно очевидно. И поэтому мне представляется, что сказав "а", давайте скажем "б" и дальше. Я что имею в виду. Мы в этом году презентовали в Украине, в Германии и в Польше, ну наше виденье концептуальных подходов выстраивания отношений с Россией в кризисный и посткризисный период. То есть мне кажется, нужно идти вот в этом направлении тоже,

то есть формировать новую модель отношений с Россией в целом. Мы это назвали ограниченное существование, это условное название дали примерно десять концептуальных позиций, что имеется в виду?

То, что мы сегодня заложили, мне кажется это нужно продолжать, почему? Потому что действительно представляется очень важно формирования нового алгоритма с Российской Федерацией в кризисный и посткризисный период, я прекрасно понимаю, что режимы приходят и уходят, люди остаются так или иначе выстраивать отношения с нашим партнером, с которым у нас две тысячи километров сухопутной границы, придётся, в той или иной форме, с Путиным и без Путина. Я имею в виду только то, что нам необходимо этот поиск продолжать, и поэтому в этом плане эти слушания, мне представляются крайне важными. Крайне важными. С одной стороны, потому что тут есть тактика действий, но нам нужно в вами еще в дальнейшем говорить и о стратегии, и о концептуальных подходах новых подходов, формирования новых подходов формирования новых отношений с Российской Федерацией. Спасибо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую пане Михайло, дуже слухна пропозиція і наш комітет, коли ми сьогодні напрацюємо пропозиції, потім ми їх опрацюємо, ми запрошували також і Раду національної безпеки і оборони, і інші відомства, для того, щоб виробити загальнодержавну стратегію, не лише в ситуації в Криму, на Сході, але і дальшої співпраці.

Іванна хотіла додати запитання, і тоді будемо чекати на відповідь.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Я хотіла, може трошки розширити, запитання, яке задав пан Михайло Пашков, якщо скажімо, в якійсь формі існує якийсь зведений такий набір, або не існує, чи ви бачите і в який спосіб, чи ви розглядали можливість запрошення, залучення міжнародних організацій, хай це буде державних, не урядових громадських організацій, але з іменем визнаних, до співпраці тут в Україні, там чи то... для того, щоб збирати і документувати такі, власне, порушення прав людини. Вони насправді не завжди можуть трактуватися навіть як і злочини, а можуть бути порушеннями прав людини. І можуть не підпадати під безпосередню юрисдикцію Служби безпеки України чи МВС, якщо ми такі доб'ємося створення додаткових підрозділів чи Генпрокуратури. Чи ви бачите таку можливість, і чи, можливо, у вас уже є така співпраця і як вона провадиться. Через те, що ми розуміємо, що за умови залучення міжнародних організацій наша інформація, яку ми як Україна будемо надавати, вона буде отримувати також додатково таку як це, довіру, буде отримувати додаткову довіру за кордоном, коли ми будемо наводити свої аргументи нашим закордонним партнерам.

..... У вашому питанні криється і відповідь. Якщо вам не відомо, значить його немає. Це перше. Вибачте, що так кажу.

Без надання правоохоронним органам інструментів, інструментів і механізмів в межах діючого законодавства все інше, це чисто суб'єктивно людський фактор. Прийшов я, я можу, - я щось зробив. Прийшов інший, зможе, не зможе, не зробить.

Так от, надання інструментів. Отримання єдиного органу, який би акумулював, аналізував, вносив пропозиції для законодавства, оце дасть нам можливість працювати. Єдиної бази немає. Є єдина база, Єдиний реєстр досудових розслідувань, де вносяться всі події. Але внесення і обвинувальний акт до суду, і вирок суду, - це три різні речі, між якими прірва.

Перше. Немає інструментів документування на анексованих територіях і спрощеного порядку документування тільки на свідченнях потерпілих.

Друге. Я вимушений таку негативну якусь, напевно, складову сказати в сторону Уповноваженого з прав захисту людини нашої держави. Оскільки, наскільки я пам'ятаю, з минулої весни до Криму вона не потрапила, зі свого бажання чи не зі свого бажання. Це є єдиний легітимний, зрозумілий для світу Уповноважений по захисту прав людини, який може перетнути адміністративну, адміністративний кордон України в Херсонській області під супровід тих самих представників кримськотатарського народу, - раз. Друге, - в супроводі міжнародних засобів масової інформації.

І повірте мені, коли Уповноважений з прав людини приїде у селище, де компактно проживають кримські татари, там буде що послухати. І це буде наявним прикладом. Отримані свідчення і пояснення Уповноваженого з прав людини являються доказами до кримінального провадження. Навіть виходячи з того законодавства, що є.

Ми не можемо підміняти інші органи. Дайте інструмент, ми все зробимо. Ресурс є. Фаховість, - фаховості достатньо. Бажання є. Але без надання нами інструментів і можливості ми сплутані по руках і ногах. І я розумію і МВС і все інше, і Міністерство закордонних справ.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Представник Генеральної прокуратури.

_____. Дякую. З вашого дозволу коротке доповнення. Все ж таки, ну, не зовсім так песимістично. Насправді, Генеральна прокуратура спільно з СБУ і МВС готувала аналітичні матеріали для Міністерства закордонних справ для декількох переговорів, які стосувалися і фінансування, виконання Конвенції щодо фінансування тероризму і питань дискримінації. Єдине що на нашу думку такі матеріали не можуть бути універсальними. Тому що кожного разу розглядається якийсь аспект і ми реагуємо на це оперативно. Тобто ми маємо костяк, інформацію з урахуванням того, що нам потрібно спільно з МВС і СБУ. Таку інформацію надаємо, і МЗС її використовував наскільки я пам'ятає. В принципі на сьогоднішній момент така інформація є. І наскільки вона публічна, це вже питання до СБУ, вони є володільцями цієї інформації, і вони будуть вирішувати, наскільки її робити публічною.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дозвольте уточнити, так. Чи я правильно розумію, що, скажімо там, за умови якогось погодження з МЗС, ну, там публічної складової таких матеріалів. Ми могли б, у нас вже давно ведуться перемовини з колегами з Європейського парламенту про необхідність проведення слухань, скажімо, в Європейському парламенті про порушення прав людини в Криму і на окупованих територіях сходу України. Питання, чи ми можемо розраховувати, звернувшись до вас як там члени комітету України в закордонних справах, чи ми можемо отримати такий перелік конкретного фактажу у вигляді доповіді, яку, ми, можливо, там самі перекладемо і так далі для того, щоби представити на слуханнях в Європейському парламенті? І далі вже рухати звідти додаткові аргументи для наших партнерів.

_____. Ну, якщо можна, я просто додам. Оскільки, дійсно, ми ведемо такі файли принаймні по тих питаннях, по яких МЗС є головним перемовником з Російською Федерацією щодо дотримання конвенції ООН, а саме Конвенції про фінансування тероризму і Конвенції про запобігання всіх форм расової дискримінації. І, дійсно, нами було підготовлений як я вже казала багато нот з фактажем, з викладеним фактажем і постатейним порушенням.

Крім того, ця вся інформація є доступною. І зараз ми очікуємо, що Російська Федерація за результатами наших переговорів надасть свої контраргументи на той фактаж, який був викладений під час переговорів, а це дуже багато фактів, особливо що стосується як фінансування тероризму, так фактів расової дискримінації, пов'язаних з утисканням і кримських татар, і українців на території окупованого Криму. І я думаю, що всі ці факти можна використовувати і на інших майданчиках і вони є підтвердженими, вони є такими, що знайшли своє відображення в розслідуваннях і Служби безпеки, і Міністерства внутрішніх справ, і Генеральної прокуратури. І зараз ми готові ці факти передати, вони є доступними, вони без грифу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Додати щось до вашого..?

_____. 1 секунду буквально. Я имел ввиду формат, который был сделан Кабинетом Министров, "Черная книга Кремля", вот которая была, именно в таком формате, понимаете. Не рассыпьте нот и разных этих материалов, а это фотографии, это подтверждения, это цифры, это какой-то фактаж, это свидетельства очевидцев, это что угодно пойдет. Это вот набор вот этих материалов, который не убиенный, который комплексный, вот он бы, в формате "Черной книги", вот он бы имел бы наверное большее значение и важность.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Була на Михайлівській площі виставка присутності в Російській Федерації зброї. Ну, це один з варіантів, але я розумію, тут інше мається на увазі.

Пане...

ЧУБАРОВ Р. Якщо дозволите. Ну, немає такої, системного такого, знаєте, от викладення із хоча би дуже короткими такими висновками або правовими, або іншого характеру. Немає, якщо ви

хотіли би взяти, дин якийсь там фоліант або томи і щоб дивитися за ним. Є певне намагання систематизувати організаціями, тими чи іншими, інформацію. Тут вже прозвучало щодо і Міністерства юстиції, і інших. Я хочу сказати, що от для мене, чим я користуюсь більш-менш фаховим, є матеріали Кримської польової місії з прав людини. Але просто маєте знати, що з кожним днем майже все важче і важче збирати інформацію, повну інформацію, об'єктивну інформацію, бо там все, ну, як шагренева шкіра, це все там зжимається, це перше.

Але я знову не хочу продовжувати тему, це вже проблеми виконавчої влади. Служба створена рік тому – і її немає. Була би та служба, вона би працювала, був би головк МВС, він би надавав ці матеріали більш-менш системно. Був би головк СБУ, вони би працювали би. Це питання, які провисають, і я думаю, що це треба відмітити можливо, це як народні депутати вирішать.

Щодо міжнародної організації. Це те, про що ми говоримо вже з перших днів як почалася окупація. Ми говорили майже про необхідність постійної присутності місії міжнародної. Ну, з кожним разом реакція Росії, вона становиться більш жорсткою, там одна реакція: немає жодних питань, нехай буде звернення, будь-якої міжнародної організації до Міністерства закордонних справ Росії - це наша територія і ми якось там визначимось. Але, ми про це говоримо на різних засіданнях міжнародних організацій, якщо та процедура, яка сьогодні передбачена в діяльності і в повноваженнях міжнародних організацій не дає вирішити це питання, але треба знайти якісь виключення. Це правда: присутність міжнародних наглядців, хоча би, в Криму, або частіше такі туди візити і воно би набагато сприяло би в якійсь мірі дотриманню прав людини в Криму. А на сьогодні, поки що Росія йде на, я думаю, що це йде гра, просто можливо більше з турецькою стороною щодо неофіційної такої делегації, яка буде складатися з різних там професорів, таких людей, яким вони поки нібито дають дозвіл, ну подивимось на результати, чи в'їдуть вони, чи ні.

Але я тут хочу закінчити, от як би ми не говорили, я тут бачу один такий ризик для нас всіх: про які би форми дотримання прав, які би сприяли на дотримання прав людини, ми не говорили, якщо ми їх бачимо через діалог з російською владою, ми маємо всі знати про те, що вони будуть розглядатись виключно через призму визнання.

Прозвучало тут про омбудсмена українського пані Лубківську. Я просто знаю з її слів, вона це розказувала на одному з міжнародних таких круглих столів. Вона декілька разів зверталася до своєї колеги Панфілової, щоб разом в'їхати. Але позиція Панфілової, при всій повазі до неї, це територія Росії і виріште, будь ласка, це питання з російським відповідним органом, і ми разом поїдемо. Ви розумієте про що йде? І тому пропозиція щодо діалогу до колег Держдуми. Але був один там Ілля Пономарьов, який не голосував за анексію Криму, і зараз його повноваження припинили. З ким ви будете говорити? З тими, хто голосував за включення Криму, де окупація, це треба дійти до того, я говорю банальні речі. Вибачте.

ЛОГВИНСЬКИЙ Г.В. Логвинский Георгий Владимирович, заместитель главы Комитета по правам человека, глава Комитета по международно-правовым вопросам, вопросам оккупированной территории.

Я просто слышу много вопросов, ответы на которые мы четко не получаем. И так как по долгу моей работы мне приходится именно этим процессом заниматься ежедневно с утра до вечера, я попытаюсь коротко, но ответить на все вопросы.

Первое. База данных. 16 апреля прошлого года было создано несколько инструментов при Кабинете Министров Украины. Первое, это экспертный совет при Министерстве, куда вошли международные юридические компании. А можно попросить уважения чуть-чуть? Международные юридические компании, такие как, которые бесплатно предоставили возможность государственным физическим лицам защищать ее интересы, также правозащитные организации, такие как Харьковская правозащитная группа, комитет, Институт религиозных свобод, которые разделились по комитетам и они вместе формируют базу данных, о которых вы говорите и которые есть на базе Министерства юстиции, и урядового Уповноваженого з прав людини. Дополнена была работа созданием при Кабинете Министров, рабочей группы щодо відшкодування втрат, где в рамках договоренности между правоохранительными органами, Министерством юстиции ежедневно фактически Генеральной прокуратурой, Министерством внутренних дел и Службой безопасности Украины передаются также данные в пополнение этой базы. Насколько эта база данных была основанием для подачи иска в Европейский Суд по правам человека. И она дальше пополняется и она дальше ведётся. Это первое

Второй вопрос, единственное, что насколько мне известно там и фотографии и видео, но насколько мне известно, что многие материалы являются под грифом "секретно".

Второе, то, что касается международно-правовых вопросов и відшкодування втрат, которые подымались сегодня и не было ответа. Как вы уже говорили есть три иска, по первому иску поднят вопрос по первой статье первого протокола, то есть это право собственности. Сегодня существует оценка втрат в Крыму, предварительная, она составляет 1 миллиард 200 миллионов, которая была проведена экспертами. И как раз межведомственная рабочая группа занимается тем, что она собирает информацию какая точно сумма.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Державних втрат, ви говорите про це?

ЛОГВИНСЬКИЙ Г.В. Нет, там есть не только державные втрати. Когда запустилась эта группа она сделала запросы во все органы власти включая ассоциации банков. И многие банки согласились и дали информацию о своих втратах, тех втратах, которые они получили в Крыму.

Теперь по информации, которая сегодня подана и найдена в общей сложности в Крыму было потеряно 4 тысячи предприятий, которые имели ту или иную государственную власність. Также были отдельные имущества, как я говорил, и банковских установ и финансовым установ, по этим всем вопросам они систематизированы и они поданы, насколько мне известно, из информации из прессы, они поданы в рамках первых жалоб.

Теперь, второй вопрос, который касается национально-правовые методы. Национально-правовые методы были поданы мною...

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Вибаچه, я перепрошую, ви трошки раніше сказали, що перша скарга була подана ще до проведення референдуму так званого в Криму, правильно я розумію?

ЛОГВИНСЬКИЙ Г.В. Да, да.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Тобто, ви хочете сказати, що ми протягом року не можемо примусити державні органи системно вивести всі проблеми, з якими ми стикаємося в результаті окупації Криму Російською Федерацією. І разом з тим ми вже в першу скаргу до 16 березня 2014 року обрахували повністю всі наші підприємства і втрати, правильно я вас розумію, чи я не правильно вас зрозуміла?

ЛОГВИНСЬКИЙ Г.В. Да, по процедуре, насколько она мне известна как юристу и с прессы, было подано документ до референдума, изначально. Да, а после этого он дополнялся, согласно процедуре, и эти факты все дополнялись. И, насколько я понимаю, что жалобы – дополняется до сих пор, хотя уже, насколько информация из прессы, начат этап коммуникации, то есть уже суд начал рассматривать эту жалобу. И там подано по статье 1 протокол, полный список имущество. Однако его можно дополнить, изменить, это урядовий уповноважений Міністерства юстиції. А я рассказываю, так как я Крымом занимаюсь, да, я их крышую иногда, да.

Так вот, я очолюю експертний совет при Министерстве юстиции. Да, теперь по поводу информации, по поводу скарги, значит, каргу готували кращі юристи, лучшие юристы, адвокаты Украины, в том числе, глава Харьковской правозащитной группы господин Бущенко, в том числе бывшие юристы СПЧ, которые активно помогали государству, в том числе был одной из юридических компаний експертному совету был предоставлен один из топовых мировых адвокатов для защиты наших интересов, который представляет сегодня Грузию против России, это Джереми Мак-Брайд, очень известный как бы... баристер и адвокат, который тоже... компания предоставила его государству бесплатно...

Теперь давайте по международным правовым вернемся к национальным правовым, уже господину Матиосу, который, к сожалению, нас покинул. Еще, опять же, неточность, при господине Генеральном прокууре, который был до Яремы, как его, Махницком по обращению Мустафы Джемилева мы создали, просили создать отдельный орган при Генеральной прокуратуре, который будет заниматься криминально-правовыми нарушениями на территории АРК, потому что все дела разбрасывались по всей стране. Каждый следователь ничего с этими делами не делал и ничего не защищал, чтоб вы понимали, что до сих пор не арестовано имущество в Крыму. Но должны были арестовать, наша территория, оно не арестовано. До сих пор не арестована дебиторка, которую мы должны предприятиям, которые у нас забрали. То есть какой-нибудь там "Укрзалізнице", например, может сейчас заплатить Евпаторийскому порту и эти деньги будут вкрадені.

На счетах предприятий, которые аннексированы, в банках здесь до сих пор лежат миллионы денег. Но надо отдать должное, что последние два месяца Генеральная прокуратура действительно активизировалась, действительно господин Матиос прикладывает сумасшедшие усилия для этой работы и открыто несколько уголовных производств. Опять же, проанализировано, экспертами сделано соответствующие решения. Первое – это порядка уже 500 человек-сепаратистов, открыто уголовное производство за статьей 109-ой, 110-ой, 111-ой, и из них 76 підозру совместно с сотрудниками Генеральной прокуратуры мы вручали в посольстве. И это значит, что в этой стадии было наложено арест на 1 миллиард 200 миллионов 76 человек. Сейчас доопрацьовується і майно інших осіб, то есть еще порядка 400 человек мы ожидаем в ближайшее время.

Второе. Очень важно сделать блокаду морскую. Господин Матиос опять же там немножко дал не совсем правильную информацию. Всего 6 суден было задержано и 3 арестовано. В чем принципиальная разница? Заключается в том, что даже те судна, которые не заходили в порт, но заходили в Крым, Генеральной прокуратурой проверяются, делается выемка документов, проводится обыск на судне и предупреждается о последствиях. И это дает серьезные сегодня изменения, потому что фактически мы подтверждаем контроль над территорией в Крыму, мы останавливаем незаконное перемещение туда товаров, незаконное финансирование терроризма, и тем самым все-таки мы наводим так называемый порядок.

Есть отдельное уголовное производство по банковской деятельности на территории АРК, где будет арестовано корсчета банков за границей, и отдельные направления, связанные с другим имуществом, связанные с теми людьми, которые сегодня проводят бизнес-деятельность на территории АРК, Крым.

Что хотел бы? Еще раз хотел поблагодарить в том числе Майдан закордонних справ, и в том числе Блек Си Ньюз, которые нам содействуют во всех наших вопросах, и всех правозащитников. С точки зрения вопроса оккупации, деоккупации законодательством на следующей неделе будет подан законопроект об изменении так называемого неправильного Закона "О свободной экономической зоне Крым", потому что в нем неправильное даже название. Это не свободная экономическая зона, это зона... об экономических взаимоотношениях на оккупированной территории.

К сожалению, нет единого мнения о стратегии. Достаточно много мы провели совместных переговоров. Ни у кого нет единого мнения. Поэтому для того, чтобы это единое мнение было, месяц тому назад мною было подано проект Постановления о создании тимчасової спеціальної комісії именно по вопросам законодательного обеспечения и деоккупации Крыма. И мы убедительно ждем от всех фракций, чтобы они предоставили своих кандидатов, часть из них уже предоставили, часть – еще нет. Ну во всяком случае Юрий Виталиевич обещал, что на этой неделе отдаст своих кандидатов хотя там есть Мустафа Джемилев. И это как-раз тот механизм, который может уже завтра заработать и решать ту проблему до создания комитета.

Поэтому вот такие общие как бы процессы. Я считаю, последние по уголовным производствам арест имущества может быть как на территории Крыма, так и за его пределами. Обработано 47 международных договоров между Украиной и другими странами про порядок исполнения наших решений за пределами территории Украины. Если парламент сейчас может как-то более детально проратифицировать еще дополнительные договора, тогда там будет легче арестовывать наше имущество за пределами территории Украины в рамках уголовных производств.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую.

Оце якраз хотілося б якраз дуже заслухати заступника голови Фонду державного майна України, тому що... відверто скажу, коли передивилися матеріали і в кінці матеріалів написано: В межах діючого на сьогодні законодавства необхідно визначитись із вичерпним переліком там змістом збитків, які підлягають оцінці, зокрема ідентифікацію в ньому видів збитків та підготувати вихідні дані, що містять інформацію, необхідну для проведення такої оцінки, то у мене виникло б природне питання, а чому необхідно визначитися, чому ми досі не визначитися і що заважає чи що потрібно зробити.

_____. Я перепрошую, пані головуєча. Можна я з цього питання почну відповідати?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви з цього почнете. Тоді ми передамо Фонду держмайна. Ну, тут ще були... ще було у нас просто... мені вже дехто натякає про регламент, але я бачу, що тема слухань

настільки актуальна і настільки важлива, що якщо ви не заперечуєте, ми, незважаючи на те, що ми там вийшли з регламенту, але ми все-таки продовжимо до останньої людини в цьому залі... поки ми не вичерпаємо порядок денний... по цьому тоді... поки ми перейдемо до третього пункту, тут ще дуже коротко було у пані Ірини і у пані Ганни. Так? Якщо можна, тоді переходимо до третього порядку...

ЛУЦЕНКО І.С. Ну, я в доповнення того... про створення бази... єдиної бази даних я хотіла б просто ну як рекомендації чи от як би розуміння процесу. Ми забуваємо, що у нас на сьогоднішній день зафіксований є мільйон 200 тимчасово переміщених осіб. Це думка наштовхнула на... ми займаємося зараз ратифікацією Стамбульської конвенції, де говориться про те, що є поняття насилля, є поняття, що діти, які були свідками насилля, є уже жертвами насилля, то чому ми не розглядаємо цих мільйон 200, ну хай там буде половина, там, 600 тисяч стільки зафіксованих як жертви того, що вони покинули свої домівки, вони покинули свої населенні пункти, вони покинули свою малу батьківщину, своє житло, свої автомобілі, там залишилися їхні батьки, які вже не можуть приїхати. Це є та додаткова база, яка уже створена Міністерством соцполітики, тих прізвищ, тих сімей, які можуть бути як доповнення для Міністерства закордонних справ чи для Міністерства юстиції, в подальший розгляд судів про порушення їхніх прав на життя, на нормальне, там, проживання, на здоров'я і так далі, і так далі. Це також може бути додатковою інформаційною базою для того, щоб потім створити цю єдину книгу. Ми забуваємо про реєстр підприємців, які залишилися, про Крим ви уже сказали. В Донбасі, для яких робилися оці зміни в закони, про податки, про інше, інше, інше, це також додаткова база, якою можна користуватися, спілкуватися з підприємцями, це також може лягти потім в ту чорну книгу України проти Росії. Це просто ремарка і якби як доповнення. Бази є, їх треба просто звести в єдину.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ірина Степанівна.

Будь ласка, пані Ганна Тимошенко, представник Сергія Тарути народного депутата, який займається проблемою, зокрема, сходу.

ТИМОШЕНКО Г. Я помічник Сергія Олексійовича Тарути. На жаль, він не змін сьогодні прибути, дуже зайнятий. Тому декілька слів від нього.

Безумовно, Сергій Олексійович опікується проблемами Донбасу і на сьогоднішній день до Верховної Ради подана Постанова про створення також тимчасової комісії з питань Донбасу, відновлення Донбасу, вона вже винесена до порядку денного, на скільки я знаю, і на мій погляд, це найбільш вдалий формат вирішення отаких питань і формування стратегії. Тому що всі наші спроби, всі наші намагання внести якісь зміни до чинного законодавства, на сьогоднішній день вони безсистемні, нема підходу, а тому немає результату.

Ми вже теж накопичуємо базу фактичних даних і по збитках, і по порушенню прав людини. Ну, безумовно, в Донбасі, тому що Сергій Олексійович балотувався від Маріуполя, від округу в Маріуполі. В нього вже багато такої фактичної інформації. Але ж потрібно розуміти, що це ж зона воєнних дій. І дуже тяжко сказати, які збитки нанесені Росією, а які збитки нанесені нашої армією. Це війна, це неможливо відмежувати одне від одного. Тому, безумовно, для того, щоб усі ці дії можливо було оцінити і якось збитки ці виставити Росії як не тільки ті, що фактично її діями нанесені, а також нашими захисними діями.

Тому це потрібно вирішувати більш комплексно, на наш погляд. І це повинно бути вилито в стратегію відновлення Донбасу. І ще я хотіла б сказати, що неможливо підходити однаково до проблем Криму і до питань Донбасу, тому що юридично це дуже різні ситуації. Крим приєднали насильно до Росії, а Донбас – це така територія, яка фактично безвладдя. І правове регулювання цих питань повинно бути різне. Да, на етапі, коли ми будемо вже міжнародно визнавати і збитки, агресію Росією, можливо це об'єднати. Але внутрішнє правове регулювання, про яке ми тут зараз говоримо, повинно бути різне з цих питань.

І тому я підтримую пропозицію свого колеги про створення отакої ж комісії, і по Криму також. Тому що на сьогоднішній день... Колега запропонував по Криму. Це найбільш вдалий формат. Це тимчасові комісії, вони діють рік. І в кінці року вони повинні представити Верховній Раді стратегію, програму, яким чином вирішуються питання, які віднесені до юрисдикції. Це не повинен бути орган такий загальний якийсь на постійній основі. Це річна діяльність, це більше як достатньо для того, щоб сформулювати позицію, на мій погляд.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Ганно, за виступ.

Переходимо до третього питання.

Надаєм слово Антону Володимировичу. Прохання з десяти хвилин стисліше. І тоді заступник голови Фонду Держмайна і представник Міністерства економічного розвитку Крикун Тарас Євгенович.

ЯНЧУК А.В. Дякую.

Перш за все хочу відповісти на ремарку, чому від мене не було презентації стосовно наших успіхів у Європейському суді з прав людини. У зв'язку з тим, що попереднє питання називалось внутрішньо-правові процедури визнання військової агресії.

Стосовно третього питання. Якщо я правильно розумію його зміст, власне, мова іде про те яким чином рахувати завдану шкоду, у збитках обраховувати.

_____. *(Не чути)*

ЯНЧУК А.В. Ні, ну тут так не зазначено. Тому давайте я почну, а потім визначимось може щось додатково треба, тому що юридичне оформлення матеріальних збитків, я розумію це, як їх рахувати. В цьому контексті напевно є слушною і ремарка Фонду Держмайна на яку ви звертали увагу.

Тут, що важливо зазначити. Шкода це втрати, втрати в майні, втрати його вартості, безпосередньо зміст завданих втрат, їх обрахування у грошах напряду залежить від категорії власності і також від судової практики.

Якщо мова іде про національне законодавство і національну судову практику, то наші суди підходять до питань відшкодування шкоди таким чином, щоб шкода ця була обрахована з точністю до копійки, був безпосередній прямий причинно-слідковий зв'язок між порушенням правом і завданими втратами, відшкодування опосередкованих непрямих збитків жодним чином не допускається, це наша система права.

У тому разі, якщо ми говоримо про обрахування збитків втрат у інших, скажімо так, форумах вирішення спорів, в тому числі в міжнародних, то ситуація змінюється. Тобто, якщо брати той самий європейськийлюдини і першу статтю першого протоколу, то відповідно там зміст права власності, він визначений ширше ніж в законодавстві України, він визначений, як

Оскільки зміст цього права власності ширший за правомочності власника за законодавством України відповідно такий власник може відчувати і ширших, скажімо так, втрат.

Тобто тут допускається більш гнучкий підхід до доказування, до обрахування. Тут не є, як така, безпосередня вимога до виключно прямого причинно-наслідкового зв'язку між завданими втратами та порушенням правом.

Тому перше, як на мене, від чого потрібно відштовхуватись, це власне, той форум в якому ми збираємось відшкодувати завдані втрати.

Що стосується законодавства України, я зазначив. Що стосується міжнародних, іноземних форумів, то треба, власне, враховувати, що це форум, який в нього регламент, законодавство якої держави застосовується.

Але тим не менш, що стосується обрахування розміру завданої шкоди, то скрізь по світі принцип діє один і той же, що мова йде про визначення реальної вартості втраченого майна. І як таких обов'язкових прив'язок до певних складних правил, процедур, визначення такої вартості їх загалом немає.

Так само і в законодавстві України, особа, яка зазнала втрат, якій завдано шкоди, скажімо так, засоби доказування розміру завданої шкоди залишаються на її вибір.

Виключення є, вони становлять так, як було зазначено в листі Фонду держмайна щодо певної категорії, скажімо так, питань про відшкодування пов'язаних з державною власністю, з муніципальною власністю. Але загалом правило таке, що особа вільна у виборі засобів доказування.

Як було зазначено, в минулому році було здійснено попередню оцінку завданих втрат анексією. Попередню, тому що кінцевої немає, порушення тривають ще, втрати збільшуються щоденно.

Попередня, тому що ця оцінка, вона не охоплює всіх видів втрат, які власне можуть бути завдані, ну включаючи в тому числі реальні збитки, упущену вигоду, інші прояви втрат. Тому відповідаючи на питання: а які власне види втрат можуть бути відшкодовані? За загальними правилами – всі. Тобто обмежувати державу, обмежувати приватних осіб у тому, що певні втрати

їм можна відшкодовувати, а певні – ні, то скоріше за все це неправильно, тобто має діяти загальне правило. Ця шкода, яка завдана, вона має бути відшкодована. Це власне... Так, будь ласка.

_____. Якщо можна, я просто додам декілька слів. Виходячи з норм міжнародного права, а саме, Конвенції гаазької 1907 року "Про закони і звичаї суходільної війни", а саме, статей 53, 55 цієї конвенції, тут зазначено чітко права і обов'язки країни-окупанта. І ми, ґрунтуючись у своїй міжнародно-правовій позиції, виходимо з того, що Росія є країною-окупантом, яка має дотримуватись всіх обов'язків, пов'язаних з окупацією.

Я можу процитувати ці статті, вони є невеликими.

"Армия, занимающая область, может завладеть только деньгами, фондами и долговыми требованиями, составляющими собственность государства, складами оружия, перевозными средствами, магазинами и запасами провианта и вообще всей движимой собственностью государства, могущей служить для военных действий.

Все средства, приспособленные для передачи сведений на суше, на море и по воздуху, для перевозки лиц и вещей, за исключением случаев, подлежащих действию морского права, склады оружия и вообще всякого рода боевые припасы, даже если они принадлежат частным лицам, также могут быть захвачены, но подлежат возврату, с возмещением убытков, по заключении мира.

Государство, занявшее область, должно признавать за собой лишь право управления и пользования по отношению к находящимся на ней и принадлежащим неприятельскому государству общественным зданиям, недвижимостям, лесам и сельскохозяйственным угодьям. Оно обязано сохранять основную целостность этих видов собственности и управлять ими, согласно правилам пользования.

ЯНЧУК А.В. Ілюстрація тих виключень, якщо розповсюджується відповідне регулювання з загального права.

_____. Питання є.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться: у нас зараз є ще два...

_____. Дуже коротке, якраз по темі. Я хочу запитати: а як ви вважаєте, а чи доцільно створити методіку оцінки збитків, які нанесені для їх відшкодування? Тому що наприклад в Криму незаконне користування майном – це один напрямок. Десь майно взагалі знищене і таке інше.

_____. Давайте я відповім на це питання - це Фонд державного майна України, оскільки ми там опікуємося питаннями методології оцінки. Я думаю, що створювати окрему методіку немає необхідності, сьогоденне законодавство щодо оціночної діяльності в Україні дозволяє провести оцінку і як реальних збитків, які нанесені діями на сьогоднішній день, і відповідно, і на території Криму, і на території іншої окупованої частини України, і в принципі тієї упущеної вигоди, яку не отримає держав, а можливо і інші суб'єкти, які понесли свої втрати, тобто методологія для цього є.

Крім того, в цій методології передбачено, що це не буде робити якийсь чиновник, чи хтось інший, є ринок оціночної діяльності, є суб'єкти оціночної діяльності, незалежні суб'єкти оціночної діяльності, які згідно з цією методологією і повинні будуть це робити. Єдине, якщо мова буде йти про державне майно чи комунальне майно, будуть відбиратися такі суб'єкти, напевно...

_____. Тобто це централізовано буде здійснюватись, в Криму наприклад.

_____. Наприклад, якщо ми говоримо про Крим...

_____. І хто буде фінансувати оціночну діяльність?

_____. От те питання, яке задавала голова комітету, якраз чому ми й написали, що потрібно визначитись, які саме збитки на сьогодні, саме на сьогоднішній день є вже доцільним обраховувати, методологія для цього є. В чому, на наш погляд, є питання? Питання полягає в тому, що якщо ми будемо сьогодні, обраховуємо вже більш-менш там не приблизно, а більш-менш точно

ті можливі збитки, які понесені на сьогодні як матеріальні збитки, то ми фактично цим будемо визнавати, що ми погоджуємося з тим, що це майно у нас забрали у право власності на це майно. І ми хочемо отримати за це компенсацію. І ми не будемо претендувати на це майно в майбутньому. Якщо сьогодні ми будемо ставити питання і пред'являти вимоги щодо компенсацію за втрату права фактичної власності на це майно, яке знаходиться на окупованій території.

Тому нам треба визначити, чи є вартим сьогодні ставити, от саме сьогодні чи через місяць, чи це потрібно буде остаточно робити після того, як вона перестане бути окупованою територією, нам повернеться наше право, ми відновимо можливість користування своїм правом власності, держава України, на цій території. І вже після цього рахувати ті реальні збитки, які були нанесені тими діями, які є.

А що казати про те, що доцільно можливо рахувати сьогодні? Сьогодні можливо доцільно вже рахувати другу складову цих збитків. Це упущену вигоду. Тобто ми на сьогодні не можемо користуватися цим майном, відповідно отримувати той зиск, який би могли отримувати, якщо б ми їм користувалися. От цю упущену вигоду, на наш погляд, вже можна сьогодні рахувати. Але все-таки треба ж спільно визначитися, в тому числі з колегами з Міністерства закордонних справ і Міністерства юстиції. Для цього є відповідні такі ж групи координаційні, яка є. Думаю, найближчим часом це питання у нас постане на...

_____ . А фінансування передбачене на це?

_____ . Для фінансування, я думаю, що там не буде великий такий вже... на сьогодні у Фонду державного майна є фінансування на залучення оцінювачів. Питання, скільки запросить той чи інший оцінювач для здійснення таких обрахунків? Думаю, що небагато. Думаю, що ми впорасемося з цим. Дякую, якщо є питання, я...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це ваш виступ завершено. Тоді наступний в нас після вас зараз виступає Крикун Тарас Євгенійович, Міністерство економіки, прошу.

КРИКУН Т.Є. Дякую за надане слово. Я дуже коротко доповню, тому що вже багато сказали два представники Мін'юсту та Фонду держмайна. Насамперед просто поправити, там видно, була обмовка у радника міністра юстиції. Там 1 трильйон 200 мільярдів. Ця сума була озвучена станом на вересень 2014 року. Дійсно, ця інформація була зібрана міжвідомчою робочою групою, яку було створено при уряді, та надавалась Міністерству юстиції. Очевидно ця сума не є остаточною, вона дійсно постійно оновлюється, вже після цього навіть для прикладу. Мінпаливенерго порахувало прямі збитки від втрати в сфері газовидобування "Чорноморнафтогаз" та "Укртрансгаз", це тільки за попередніми оцінками 300 мільярдів доларів. Тому тут дійсно сума оновлюється та не остаточно. Дійсно можна рахувати прямі збитки, не прямі, вигоду, тому тут робота продовжується.

З приводу втрат державного майна та оцінок деяких з останньої інформації, я просто дуже коротко хотів поділитися, що в рамках підготовки урядових пропозицій щодо застосування Україною секторальних обмежувальних заходів проти Росії, тобто санкції. Нами була проведена робота щодо збору інформації, щодо тих суб'єктів господарювання, це насамперед державний сектор економіки, які знаходяться на тимчасово окупованій території та здійснили перереєстрацію відповідно до законодавства Російської Федерації або були націоналізовані. Ця інформація була зібрана від усіх органів державної влади і станом на минулий тиждень, тому що вона теж ще доповнюється, вона включала 316 суб'єктів господарювання державного сектору економіки та 187 територіальних органів, центральних органів виконавчої влади, разом це більше ніж 500 суб'єктів. Ця інформація, цей перелік буде використаний в найближчому часі в рамках роботи по застосуванню санкцій, але в подальшому очевидно воно може також бути використано в контексті юридичного оформлення матеріальних збитків, вона була надана уряду і буде передана далі до відповідних органів. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, дуже коротко і запитання...

_____ . Дуже короткий коментар. Я додатково почув Фонд держмайна, можу прокоментувати з нашої сторони додатково те, що дійсно характер втрат, які зазнає держава на тимчасово окупованій території та на Сході України, він різний. Тобто якщо умовно особі належить будівля, яка знаходиться на тимчасово окупованій території, то сам факт тимчасової окупації

території за законодавством України не є правоприпиняючим фактом, який призводить до припинення права власності. Тобто власність, титул залишається за особою, навіть, якщо територія тимчасово окупована.

Якщо така сама будівля належить особі і знаходиться на Сході України і в цю будівлю потрапляє ракета, будівля руйнується, то право власності припиняється внаслідок припинення фізичного існування речі. Тому Закон "Про захист прав на тимчасово окупованих територіях", встановлює загальну формулу, що за всіма особами на тимчасово окупованій території залишається, зберігається титул. Відповідно універсальних характер втрат, які особи несуть внаслідок тимчасової окупації – це втрати завдані внаслідок не припинення їх права власності, а обмеженні їх у здійсненні цього права владності. Щось на зразок регулярних втрат, яких кожного дня вони зазнають, дійсно є питання як їх рахувати – це універсальна формула. Що стосується Сходу України, там формула інша, там класичні збитки, які полягають у знищенні або пошкодженні майна, але це базові, універсальні формули, які, наразі, існують і в залежності від конкретних індивідуальних ситуацій ніхто не буде наполягати на тому, щоб лише цих формул дотримуватись.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Анатолій Пінчук, громадська організація "Українська стратегія".

ПІНЧУК А. Дякую. Я, власне, можливо буду виходити з іншого, а ніж ви, трактування третього пункту, а саме, не говорити не виключно про те як ми маємо рахувати ті чи інші збитки, а які заходи ми маємо вживати для компенсації цих збитків? Тому що стосовно обрахунку, в принципі, я можу погодитись з представником Фонду державного майна. Зараз, коли ми кажемо про Крим як тимчасово окуповану територію, ми, дійсно, маємо усвідомлювати, що цей обсяг певних підприємств, власності і так далі, подавати як обсяг майна і вартість цього майна як певну компенсацію, тобто вимагати компенсацію від Російської Федерації ми не можемо, тому що ми будемо визнавати факт цієї анексії. І ми маємо вимагати саме репараційні претензії щодо порушення можливостей користування цим майном, цими підприємствами і цими об'єктами власності і казати саме про втрачену вигоду, втрачені прибутки, втрачені корисні копалини, які можуть бути за цей час використані і так далі. Це що стосується обрахунків.

Що стосується обрахунку ситуації на сході України, тут ми маємо виходити з позиції наступної і тут в даному випадку ситуація Антитерористичної операції, визначення цього к Антитерористична операції є більш прийнятною, тому що, я перепрошую, коли йдеться мова про певний терористичний акт, який робиться певним терористичним угрупованням, то відповідно першим, до кого йде вимога щодо компенсації цього – це ті особи, які цей терористичний акт здійснюють або ті, хто їх підтримують. І тут ми маємо казати про Російську Федерацію як про країну, яка забезпечує підтримку цих терористів і яка їх організовує. Тому визначення Російської Федерації як агресора і це є в законі України, як агресор щодо Криму і визначення Російської Федерації як країни, яка підтримує терористичну діяльність на сході України, це є два визначення, які мають застосовуватися паралельно. Це стосовно обрахунку.

А тепер щодо дій, головна вада зараз, яка є з боку державних органів влади і насамперед уряду, це як раз відсутність дій щодо застосування економічних санкцій до Російської Федерації і фактично, якщо ми розуміємо, що Російська Федерація є агресором. Чи країною, яка є ворожою до України, то я перепрошую, ворога мають знищувати, і знищувати економічно. І відповідно ми маємо вести з Російською Федерацією економічну війну. Це просто треба визнати. Відповідно, на жаль, я мушу констатувати, що Міністерство економічного розвитку не зробило обрахунків і пропозицій щодо ведення цієї економічної війни. На жаль, зараз в структурі Міністерства економічного розвитку немає навіть департаменту, який має це робити по факту. Такого департаменту немає в структурі. І це вже є проблемою загалом уряду України. Тому що відсутність структури урядової, яка опікується економічною безпекою країни і веденням економічних війн, а відповідно, яка пропонує застосовувати ті чи інші санкції, це є та проблема відповідно до якої Україна програє економічну війну з Російською Федерацією.

Тут торкалися питання транзиту газу та нафти. Я наведу просто приклад. Коли ми не використали певні можливості передбачені міжнародним правом і нашим законодавством в газових переговорах. Тому що, якщо б уряд України на основі міжнародних норм і на основі власного законодавства зайняв позицію про невиконання фінансових зобов'язань щодо контракту, газових контрактів з Газпромом, і відповідно без жодних стокгольмських арбітражів просто розірвав цей контракт, водночас запропонувавши європейським партнерам гарантії транзиту їх газу за правом

власності або їх нафти за правом власності, я підкреслюю, не за правом походження, а за правом власності, то можливо результати газових перемовин були би кращими для України ніж ті, які є зараз.

Тому в мене головна пропозиція щодо результатів цих слухань – поставити питання перед урядом України про термінове, по-перше, створення відповідного органу, який має цим опікуватись. Це перше. А, по-друге, відповідно дій уряду щодо забезпечення економічної безпеки і ведення економічної війни з Російською Федерацією.

Тобто всі ці обрахунки, вони мають бути. Ми зараз не можемо сказати, які наслідки, якщо ми припинимо співпрацю в сфері там постачання твелів і так далі. Тобто, ну багато питань, які ми мали прорахувати чітко, які зиски ми матимемо від впровадження тих чи інших санкцій

І друге. Це поставити питання про термінове застосування так званих майнових санкцій або, як знову ж сказано в Законі України про санкції, які є, це блокування активів. І блокування активів не виключно певних осіб, які там задіяні як терористи чи які перереєструвались юридичні особи на території Російської Федерації.

Є керівництво Російської Федерації, є певні особи, які за своїми посадами, і тут є докази і служб зовнішньої розвідки, і Служби безпеки України, які своїми діями підтримують терористичну діяльність на сході України. Відповідно є компанії, які з ними афільовані, і державні російські компанії. До них мають бути застосовані майнові конфіскаційні або блокувальні санкції.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пан...

Світлана Петрівна, будь ласка.

ЗАЛІЩУК С.П. В мене є... Перепрошую. В мене є три коротких питання в контексті обговорення нашої теми про збитки.

Заступниця Міністра закордонних справ згадувала про конвенцію і в зв'язку з цим в мене виникло питання.

Чи методика прорахунку завданих Україні збитків враховує ті втрати переселенців про які вже, так само, згадувала пані Ірина?

Чи задіяні інструменти при реєстрації цих переселенців, які дозволяють їм, по суті, скласти ці обрахунки збитків, взагалі, усвідомити їх якимось чином, там задекларувати і так далі?

І третє питання. Я так розумію, що низка зараз заяв, які поступають до Європейського суду з прав людини саме базується... тобто це особисті звернення фізичних осіб до суду щодо порушення їхніх прав. Тобто фактично оцих от 1 мільйон 200 тисяч людей могли б на сьогодні подати свої заяви до суду про завдані їм збитки. Чи надає держава відповідну допомогу переселенцям щодо відповідних заяв, звернень до Європейського суду з прав людини? Дякую.

_____. Я здогадався, дякую.

Перше. При Міністерстві юстиції існує така посадова особа, як Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини. При ньому є секретаріат, власне, його завдання першісне – це забезпечувати захист прав та інтересів держави у спорах з державою.

Що стосується переселенців. Перше. Якщо ми говоримо про їх втрати, пов'язані з переселенням, то в контексті Європейської конвенції, в контексті цього суду це втрати фізичної особи, тобто вона абсолютно має право на те, щоб їх заявити до відшкодування. Держава, по суті, не може взяти ці втрати і заявити до відшкодування сама собі, наприклад. Водночас ці особи... Я собі дозволю ще застереження про те, що можна буде в подальшому уточнити, але, наскільки я знаю, ця скарга відкрита до приєднання, до неї можна приєднуватися. Тому, власне, вони можуть це робити, вони можуть подавати самостійні скарги до Європейського суду з прав людини.

Чи забезпечує Міністерство юстиції зараз супровід подання заяв до Європейського суду з прав людини переселенців? Тут я дозволю собі взяти паузу і уточнити з цього питання, тому що, власне, в нас є певна компетенція, і виходити дуже далеко за неї навряд чи можемо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колеги.

Чи є в когось ще...?

_____. У мене є ремарка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу.

_____. Якщо можна. До всього того, що було зазначено раніше, дякую вам, ну, оскільки у нас так, ситуативно розширюється порядок денний, то я дозволю собі відкоментувати всі питання стосовно санкцій. І потім попрошу колегу з Міністерства також відкоментувати, тому що питання серйозне. Тобто за законом про санкції є декілька суб'єктів, які мають право ініціювання застосування санкцій. Застосовувати їх може лише один орган в державі, це Рада національної безпеки та оборони.

Я нагадую, що парламент також є одним із суб'єктів, хто має право ініціювати застосування санкцій. Наскільки мені відомо, парламент наразі не ініціював застосування санкцій. Тому власне, наскільки я знаю, ви не парламентар, так? У вас є чудова можливість звернутись або до уряду, або до парламенту з пропозиціями щодо застосування санкцій. Якщо вони обґрунтовані, слухні, насправді, ми будемо, давайте краще до уряду. Ми будемо дуже раді такі побачити пропозиції.

Тому що існує серед маси консультативно-дорадчих органів при уряді також Комітет з питань застосування санкцій до осіб, які причетні до здійснення терористичної діяльності. Наразі його мандат розширюється, він буде стосуватися і сходу, і Криму. І от, власне питання вироблення слухних пропозицій щодо застосування санкцій, воно є досить критичним.

Тому що, якщо ми ведемо мову про те, що треба вести економічну війну з Росією, то її треба вести таким чином, щоб завдавати і Росії шкоди цією війною, а не собі. І отут власне, і дуже цікаво було б побачити ті обґрунтовані пропозиції, які дійсно можуть призвести до відповідного результату. Оскільки потенціал в Україні величезний. Але, тим не менш, ми розуміємо, що в частині економічного впливу на Росію він не настільки великий, як, наприклад, у закордонних наших сусідів, у європейських країн. У яких однією з найбільш поширених санкцій є заборона надання позик.

Наразі Україна, я сумніваюсь, що буде застосовувати таку санкцію до російських фінансових установ, тому що вона не матиме свій корисний ефект. Тому, будь ласка, можна одразу до Міністерства юстиції, звертайтеся зі своїми пропозиціями щодо застосування санкцій. Ми з радістю їх розглянемо. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую. У вас був ще виступ, можете до мікрофона? І завершуємо. Переходимо до четвертого.

ДАЦЕНКО М. Михайло Даценко, Американсько-Українська Ділова Рада, U.S.-Ukraine Business Council. Що стосується санкцій. Тут Україна, не вводячи санкції, які хоча би відповідають тому рівню, які вже ввели Сполучені Штати і Європейські країни, програє перш за все інформаційну війну саме в цих країнах. Оскільки американські фірми, які зараз не можуть продавати певні високоякісні технології, в тому числі на видобування газу і нафти Російській Федерації, питають чому Україна менше робить в плані санкцій ніж Сполучені Штати. Чому гроші не можна перераховувати в Крим і на Донбас, а от Україна дозволяє і товарообіг і все інше, це я думаю найважливіше питання.

І одне уточнення, по втратах які були зазанані. Справа в тому, що і в Криму, і на Сході, і такий вид втрат, і такий буде, тобто і втрачена вигода і втрачені, скажімо, машини як, наприклад, якщо брати втрачену вигоду завод був спочатку розстріляний, а потім вивезений як металобрухт в Росію. Тут і користування майном вже неможливе, оскільки майнового комплексу як такого нема і так само втрачена вигода. Якщо брати скажімо ділерства автомобілів або транспорт, або вантажівки, наприклад, "Кока-кола", які під дулом автомата забиралися і тепер використовується ДНР, так званими ЛНР, для їхніх транспортувальних послуг або вони були вивезені в Росію, знов таки це значить, що цього майна їх було позбавлено. Тобто...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тоді виникає питання, до кого, от міжнародні компанії які втратили свої підприємства на території України внаслідок російської агресії і захочуть компенсувати свої збитки, вони будуть компенсовувати у України чи будуть в Росії?

_____. Вони мають компенсувати звичайно в Росії, оскільки причинно-наслідковий зв'язок зрозумілий, якщо Росія не нападає нічого цього не стається. Україна сама не буде розпилювати завод Каргілівський або скажімо пошкодить якесь майно в Криму або вижене американського інвестора з Криму, завдяки чому майновий комплекс, який не обслуговується, буде розпадатися "на цеглини".

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Я смію вам нагадати, що Росія не визнає себе стороною конфлікту, що Росія не визнає своєї присутності і...
(Загальна дискусія)

_____. В мене, в зв'язку з цими позиціями, є ще одна просто пропозиція, яку я просто забув озвучити. Можливо, уряду варто було б в таких умовах ініціювати дійсно якийсь центр допомоги як фізичним особам, так і суб'єктам господарюючої діяльності щодо ведення такої судово-позовної війни з Російською Федерацією і щодо Криму, і щодо ситуації на Сході. Якщо б була просто організаційно-правова допомога цього і щоб це було, рухалось в одному руслі для того, щоб потім можна було використовувати це навіть як доказову базу – це було б дуже добре.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую.

Ми збираємо усі пропозиції, тоді від імені комітету надішлемо ці пропозиції Голові Верховної Ради. І як тут Світлана Заліщук пропонує, член нашого комітету, що ця тематика щодо стратегії держави і компенсації, вона заслуговує парламентських слухань, ми думаємо, за участю і спікера. Для того, щоб вже після тих пропозицій, які ми сьогодні, ми їх опрацюємо щодо законодавства, щодо виконання урядом своїх зобов'язано і так далі, вони були більш структуровані. Тому що я розумію, навіть час у який ми сьогодні засідаємо, він говорить про те, скільки ще не обговорено речей, інше і ... (Загальна дискусія)

Так, колеги, пропоную перейти до четвертого питання на сьогодні, розгляду.
Будь ласка, Віталій Вікторович – заступник Генерального прокурора.

_____. Дякую, Ганно Миколаївно, шановна голово комітету! Шановні колеги, Генеральна прокуратура виступає в незвичній для себе ролі, доповідаючи про виконання урядом частиною, якого вона не є, постанови Верховної Ради про заяву Верховної Ради з довгою назвою, всім нам вона відома, не буду наводити назву. Суть полягає в тому, що Кабінету Міністрів України, тобто уряду, і Генеральній прокуратурі доручено зібрати матеріали і доказову базу для направлення її до Міжнародного кримінального суду. І стосується ця доказова база вчинення злочинів проти людяності та військових злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації, керівниками терористичних організацій ДНР і ЛНР. Це якраз про те, про що я говорив, що інформацію ми маємо, але оскільки кожного разу потрібно надавати інформацію під певним кутом, зараз ми її оновлюємо, опрацьовуємо і, з урахуванням того, про що ідеться у Постанові Верховної Ради, будемо передавати уряду.

Хочу нагадати про те, Генеральною прокуратурою України вже виконувалась подібна робота. Причому виконувалась вона без розпоряджень, вказівок, вимог, за власною ініціативою і ми надавали подібну інформацію щодо злочинів, вчинених під час Революції гідності. Досвід у нас такий є, ми знаємо вимоги Римського статуту, тому ми готуємо інформацію аналітичного характеру, до чого закликаю і міністерства, відомства, які входять до уряду. Міжнародний кримінальний суд, зокрема офіс прокурора, буде очікувати інформацію саме аналітичного характеру, не переліку кримінальних проваджень, які мають відношення до певних подій, а аналізу щодо того, що певні діяння в їхній сукупності вимагають реакції Міжнародного кримінального суду. Лише за таких обставин ми можемо сподіватись на позитивне вирішення офісом прокурора МКС, за наслідками так званої процедури попереднього вивчення ситуації. Це те, що ми будемо мати після того, як будемо мати правові підстави направити такі матеріали в Гаазький трибунал.

Що буде вивчати Офіс прокурора МКС, коротко 3 питання. Питання юрисдикції, чи відносяться відповідні діяння до одного або декількох злочинів, передбачених пунктом 1 статті 5 Римського статуту, зокрема, в даному випадку, це так звані воєнні злочини, злочини проти людяності.

Друге питання. Це питання прийнятності. Тут будуть розглядатися дві опції. Перша. Держава не бажає здійснювати переслідування злочинців, це не наш випадок. Або друга. Вона розпочала розслідування і має бажання його довести до кінця. Проте з огляду на певні об'єктивні причини, не може цього зробити, це потрібно відобразити у відповідній інформації.

І, нарешті, третє питання, яке буде досліджуватися Офісом прокурора МКС це питання так званих інтересів правосуддя. Тобто офіс прокурора буде оцінювати ситуацію в цілому з

урахуванням тяжкості злочинів і інтересів потерпілих, розуміння пункту 1 статті 53 Римського статуту.

Після оцінки всіх трьох критеріїв прокурор МКС прийме рішення про можливість розпочати розслідування. Тут важливо мати на увазі, що на стадії процедури попереднього вивчення ситуації, прокурор МКС не має права збирати доказів. Тому від того, наскільки повно у відповідності до критеріїв, передбачених Римським статутом, ми надамо інформацію, багато в чому буде залежати рішення розпочати розслідування чи не розпочинати розслідування.

На сьогоднішній момент вже готується основа такої інформації. Зокрема, підготовлені такі частини, як переслідування громадян України на тимчасово окупованій території півострова Крим, пан Матіос детально зупинявся на цій частині. Знищення пасажирського літака "Боїнг-777", це ситуація 17, в якій за нашою, до речі, ініціативою була створена міжнародна слідча група, перша в історії України, і очолила цю міжнародну слідчу групу саме голландська сторона за нашим наполяганням для того, щоб результати розслідування краще сприймалися в міжнародному середовищі. Терористичні акти в містах Волновахи, Маріуполь та багато інших.

Прокурор МКС самостійно визначатиме осіб, які можуть бути притягнені до відповідальності за результатами дослідження всіх аспектів ситуації. При вирішенні цього питання, я звертаю на це увагу, зміст заяви Верховної Ради для нього не є визначальним.

Що важливо і на чому б хотів наголосити в першу чергу для відомств, які входять до уряду. Тут важливо відобразити такі аспекти, як масштабність злочинів і систематичність. Саме для цього ми запитали додатково інформацію від наших регіональних прокуратур для того, щоб ми не упустили саме от критерій масштабності відповідних подій. До кінця квітня ми плануємо у своїй частині завершити узагальнення відповідних даних, надати такі початкові аналітичні матеріали і передати їх до уряду. Крім того, я не знаю чи МЗС про це уже говорило, чи це обговорювалось, як відомо, після переговорів нашого посла з представниками МКС з'ясувалося, що недостатньо самої заяви Верховної Ради, необхідне ще звернення від Президента. Відповідні документи підготовлені МЗС, тобто на сьогоднішній момент ми не маємо формально всіх правових підстав для направлення матеріалів, тобто час у нас ще є. Але тим не менш хотілось би все-таки, щоб уряд визначив для відповідних відомств часові рамки для того, щоб ми в них вписалися і не затягували. Але і підписання Президентом такого документу не звільняє, як на мене, Україну від зобов'язання рухатись в напрямку ратифікації Римського статуту. Позиція Генеральної прокуратури, вона тут послідовна є досить давно. Законопроекти, які надходять у Міністерство юстиції щодо ратифікації Римського статуту, нами візуються без зауважень. Ми вважаємо, що в кінцевому рахунку це має бути зроблено.

Що стосується виконання саме урядом постанови Верховної Ради, то тут хотілося би звернути увагу на декілька аспектів. Ми надали цю інформацію. Це питання не до Міністерства юстиції, а швидше до уряду. До нас надходять різні доручення, їх на сьогодні вже 4 надійшло, де визначені різні відомства на чолі цього процесу. Самі резолюції, на жаль, інколи суперечать один одному і при цьому вони не містять конкретних строків виконання, часових рамок, механізмів передачі матеріалів, порядок узгодження, перекладу і направлення до МКС. Хотілось би все-таки, щоб уряд з цим визначився.

І друге питання, яке би хотілось технічне підняти. Не направляйте уряду і нам, як деякі відомства роблять, матеріали з грифом "для службового користування". Відповідно до цієї ж постанови Кабінету Міністрів ми не можемо направляти їх за кордон і ви не зможете направляти за кордон. І ці матеріали не містять ніякої інформації, яку потрібно цим грифом позначати. Тому спростуйте собі ж роботу.

Коротко все. Дякую за увагу. Якщо будуть питання, готовий відповісти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Віталій Вікторович.

Антон Володимирович, можете коротко додати, ви у нас сьогодні зірка комітетських слухань.

ЯНЧУК А.В. Я можу єдине додати, що всі релевантні матеріали на цей рахунок, які у нас були, у тому числі ці, які використовувалися при формуванні текстів заяв до Європейського суду з прав людини. Ми передали Генеральній прокуратурі. Я сподіваюся, це було корисно. Також нами було передано результат лінгвістичного експертного дослідження, проведеного Київським науково-дослідним інститутом судових експертиз такого широковідомого художнього фільму, як "Крым. Путь на родину".

Ну, власне, те, що у нас було, чим були раді поділитися, тим поділилися.

І наскільки мені відомо, так, дійсно, проект звернення від Президента до Міжнародного кримінального суду був переданий Міністерством закордонних справ до адміністрації, але, напевно, говорити я тут не можу. Це та інформація, якою я володію.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колего.

В порядку обговорення чи є в когось питання?

ЛУЦЕНКО І.С. Може бути запитання. От ви говорили, вам треба буде довести масштабність злочинів. Прокоментуйте як би от...

Чи використовується, наприклад, от поранені, вбите мирне населення. Міністерство охорони здоров'я могло б, мабуть, надати також цю інформацію, що завдяки тим злочинам... на зупинці тоді, коли був розстріляний автобус. Це я так через кому.

ЯНЧУК А.В. Звичайно. Звичайно. Тобто в даному випадку необхідно... чому ми до регіональної прокуратури звернулися... підтвердження того, що не в одному, не в декількох населених пунктах, а це відбувалося в різних населених пунктах з максимально територіальним географічним охопленням. Ми будемо це все доводити, будемо малювати схеми з позначенням, де саме відбувалися відповідні події для того, щоб... Ми знаємо... ми маємо вже досвід аналогічного спілкування по подіях злочинів Революції гідності, могли відразу побачити: а, дійсно... Щодо територіальних питань, це відноситься до нашої компетенції, тут питань немає.

ЛУЦЕНКО І.С. Ну, я думаю, все-таки і цих мільйон 200 переселенців, їх треба буде використати максимально їхні покази. В першу чергу. Ну... в першу чергу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, чи є в когось ще...

Віталій Вікторович, завершіть, будь ласка, ви хотіли дати відповідь.

_____. Я просто хотів би сказати, що в даному випадку все-таки надавати оцей максимум доказів немає сенсу, тому що прокурор МКС буде вивчати опис ситуації. Як показує досвід, він самі докази на нинішній стадії не вивчає. Він докази буде збирати самостійно. Він буде збирати самостійно в разі, якщо вирішить, що відповідні питання відносять до юрисдикції Міжнародного кримінального суду. Ми надамо, ми плануємо надати такі найбільш кричущі факти для того, щоб не завантажувати той самий Офіс прокурора МКС. Я з ним неодноразово зустрічався. Повірте мені, це average prosecutors так звані. Це звичайні прокурори, які мають багато справ. І вони швидко схоплюють і розуміють, які докази є релевантними, а надання яких є дрібними, немає потреби цього робити.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, ми фактично вичерпали порядок денний. Для деяких підсумків Світлана Петрівна Заліщук хотіла б також слово. Хто ще бажає, і тоді пропоную завершувати наші комітетські слухання.

ЗАЛІЩУК С.П. Шановні колеги, ці питання, які ми сьогодні підняли, – війни, агресії, окупації, права людей на окупованих територіях, шкоди, завданої державі, – це по суті для України напевне найбільший тест і найбільший виклик за останні два десятиліття. І очевидно, ми вже сьогодні говорили, що це безпрецедентні виклики не тільки перед Україною, перед Європою. І тут, мені здається, дуже важливо зазначити, що ми не повинні шукати винного, а повинні шукати нові підходи, нові рівні співпраці, в тому числі горизонтально між урядом, між парламентом для того, щоб шукати можливі виходи з цієї ситуації і вирішення в інтересах України.

Дискусія, яку ми сьогодні провели, в тому числі щодо міжнародного правового аспекту визначення агресії і різних точок зору з приводу цього; щодо ролі можливих розформованих управлінь Міністерства внутрішніх справ та сил безпеки України; щодо збору та систематизації інформації, зокрема в Криму; щодо створення тимчасових комісій на рівні парламенту і по питаннях Криму, і по питаннях Донбасу.

Ті питання, які піднімалися щодо можливого взагалі призначення окремого віце-прем'єра з питань окупованих територій та Криму, який би забезпечив горизонтальну координацію між всіма відомствами, між всіма структурами, щодо, знову ж таки, вирішення стратегічного цих питань, мені

задається, все ж таки заслуговують на те, щоб ми провели парламентські слухання з цього питання. Я щойно це запропонувала Ганні Миколаївні, і вона це озвучила. Я думаю, що ми, в тому числі, повинні обговорити ці питання за участі профільних міністрів. Це дасть нам можливість сформувати єдину державну стратегію щодо вирішення всіх цих питань.

Я, наприклад, як член коаліції не володію цілою низкою питань, які сьогодні були порушені і які сьогодні були обговорені. Я вперше чула, наприклад, про те, що Міністерство закордонних справ опрацьовувало питання звернення до Генеральної Асамблеї ООН щодо консультативного рішення Міжнародного суду ООН. Очевидно ви опрацьовували, ви маєте цю інформацію, просто вона ніде не обговорювалась – ні на рівні комітету, ні на рівні парламенту, ні на рівні якогось спільного засідання. Я вважаю, що ці питання повинні бути проговорені, повинні бути артикульовані.

Тому моя пропозиція, звернення до комітету, щоб ми таки ухвалили це рішення. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

ЯНЧУК А.В. Можна, одну ремарку. Я дуже дякую, я погоджуюсь з більшістю висловлених вами тез і можу лише додати, що набагато більше тем окрім як консультативний висновок вони не виносились на публічний розголос і я сподіваюсь, з відомих причин. Тому що, якщо ми будемо всі опції як такі стратегії захисту виносити на публічний розголос, влаштовувати з цього приводу слухання, конференції і так далі, ми відповідно повністю будемо розкривати будь-які опції перед нашим опонентом. Я в жодному разі не проти публічних слухань на тему виконання урядом власних зобов'язань в цій площині, не можу бути проти. Але я єдине, що прошу не наполягати на тому, щоб були розкриті абсолютно всі аспекти, які тільки існують, тому що вони просто... багато які з них не можуть бути розкриті на широкий розголос.

ЗАЛІЩУК С.П. Антоне, ви абсолютно праві, я з вами повністю погоджуюся в цьому, це в наших інтересах. Водночас навіть та тема, я торкнулася зокрема цього питання, але багато інших тем, зокрема пріоритет допомоги переселенцям щодо фіксації шкоди, завданої їм, і звернення, допомоги звернення як фізичним особам до Європейського суду з прав людини, я вважаю, що це в стратегічних інтересах України.

Ми сьогодні навіть на цьому поважному столі не почули відповідь, чи є в нас такі можливості, чи наш омбудсмен цим займається, чи Міністерство юстиції створило відповідні умови і так далі, ми навіть не маємо цієї інформації. Саме тому наполягаю на винесенні і на підготовці таких парламентських слухань. І всі ті питання, які можуть бути і повинні бути обговорені публічно, вважаю, що повинні бути. тому що така інформація, яка дійде до переселенців, до людей, які безпосередньо постраждали, тільки допоможе нам як державі відстоювати інтереси людей. Дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Я хотіла всім подякувати за вашу участь у цих слуханнях. І очевидно, що нам доведеться просто систематизувати всі пропозиції, які були сьогодні тут висловлені, і тоді вже на комітеті прийняти спільне рішення стосовно того, з якими рекомендаціями ми би могли вийти. Я би тільки окремо наголосила на тому, що мені здається, що ці слухання відкрили знову ж таки необхідність обговорення і опрацювання ще великої кількості тем. Так, як ви, пане Янчук, запропонували, що, будь ласка, ви готові чути раціональні і адекватні пропозиції стосовно, там, креативні, можливо, пропозиції стосовно застосування Україною санкцій до Російської Федерації, напевно, це є окремим пластом роботи, який би мав підняти і парламент так само.

Мені здається, що ми тут з вами побіжно, трішки в іншому контексті говорили про питання, там, юридичного такого супроводу внутрішньо переміщених осіб. Але мені здається, що це знову ж таки відкриває величезну проблему, яку наданий момент уряд не покриває своїми діями. Мені здається, абсолютно коректно було би формувати на даний момент орган, який би відповідав за життєдіяльність внутрішньо переміщених осіб. І мені здається, що є адекватний і корисний досвід тієї ж Грузії, яка розробляла свою стратегію по внутрішньо переміщеним особам, яка працювала спільно з міжнародними організаціями. Ми можемо на їхніх помилках навчитися, їхній позитивний досвід врахувати. І знаю, що ця рука допомоги і поради є нам простягнена Грузією. Головне, щоб ми нею скористалися, можливо, це теж тема для окремої розмови, для окремих слухань.

Ну, і також ми з вами, по-моєму, тоже дуже чітко зрозуміли, що захистом прав українських громадян на окупованих територіях і на анексованій території Криму ми фактично, ну, не

займаємося як держава. Да, і тому в цьому напрямку, знову ж таки, можливо, із залученням інших комітетів, захисту прав людини, інших наших колег ми могли би, знову ж таки, ініціювати і опрацювання цієї тематики і вийти із пропозиціями до виконавчих структур.

ЛУЦЕНКО І.С. Ну, я б ще хотіла додати про те, що ми почули дуже багато від правоохоронних органів пропозицій і просьб, надати їм інструменти в руки, як зміни в законодавство діюче, так, можливо, створення і інших структур і зміни в бюджет для того, щоб можна було ці інструменти створити, застосувати і примінити на практиці.

Тому пропоную, продовжуючи Свєтину пропозицію, зробити парламентські слухання, міжкомітетські із залученням декількох комітетів. Тому що це стосується і комітету Кожем'якіна, це стосується і Комітету з прав людини, наш комітет євроінтеграції і так далі. Як би от, да, інструменти мають бути запропоновані, і інші комітети про це мають почути.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую. Тому що ми поділимося рекомендаціями наших комітетських слухань з іншими комітетами, це обов'язково. І під час парламентських слухань, якщо ухвалить рішення наш комітет, я думаю, що буде можливість виступів усіх представників комітетів відповідальних, дотичних до вирішення, до повернення Криму, вирішення пласту проблем Сходу, компенсації економічних битків.

Я думаю, що сьогодні недаремно ми назвали слухання "Формування стратегії захисту національних інтересів", оскільки ключове, що ми зрозуміли, що, на жаль, стратегія як така відсутня. Ми мусимо це констатувати, ну принаймні для себе я, що її треба формувати, її треба ліпити від різних урядових інституцій. І я думаю, що дуже важливе завдання якраз і сьогоднішніх комітетських слуханнях, що ми визначили ті напрямки, де вже щось зроблено, де потрібно посилити, де взагалі у нас є великі пробіли, які потрібно швидко вирішувати законодавчими, заповнити і так далі.

Тому хотілося б на завершення всім реально подякувати за 3,5 години, можливо, такої непростой праці, але я думаю, що результати будуть нашого сьогоднішнього засідання. І ми всім надішлемо вже підведені підсумки сьогоднішніх комітетських слухань, і будемо далі запрошувати.

Також я хотіла ще подякувати представникам і міжнародної спільноти, які сьогодні прийшли, міжнародним громадським організаціям, і Світовий конгрес українців, і юридичні компанії. Ми теж розраховуємо, що міжнародні юридичні компанії долучаться до судових процесів щодо компенсації збитків за умови, як сказав гарно Антон Володимирович, вони наші інтереси не постраждали, економічні. Так треба судитися з Росією, що ми вигравали від цих процесів, а не тільки хтось отримувал якийсь піар. Тому дуже важливо об'єднувати зусилля представників влади, міжнародної спільноти, громадськості. Виступати єдиним фронтом у вирішенні цих проблем.

Дякую всім за увагу. І до наступних зустрічей.